વિનિમય 3

એફપીઓમાં સભ્યપદ

સભ્યોની ભાગીદારી

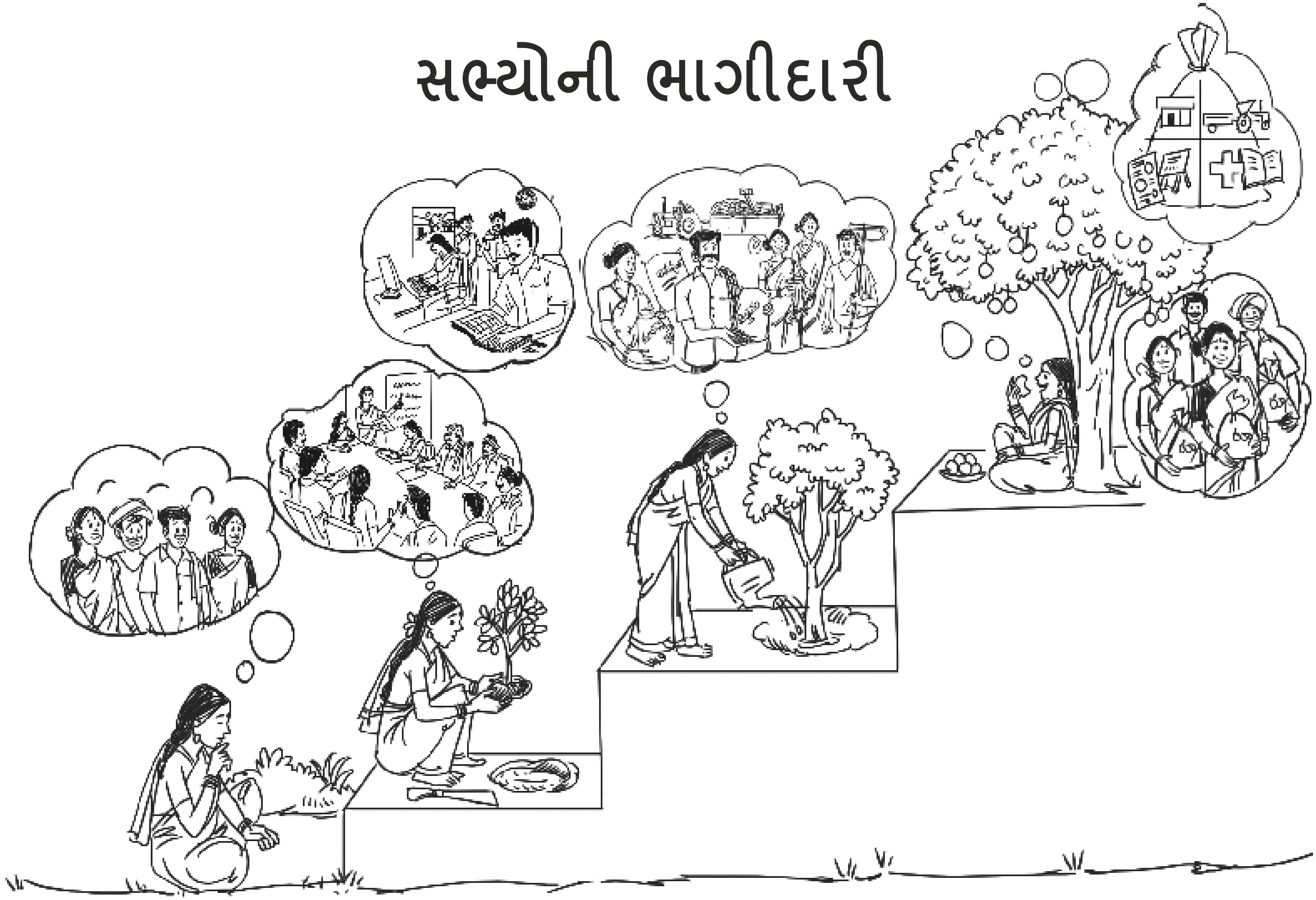

3

વિનિમય

એફપીઓમાં સભ્યપદ

એફપીઓના બીઓડી સભ્યો માટે
સ્વયં શિક્ષણ ની પુસ્તિકા

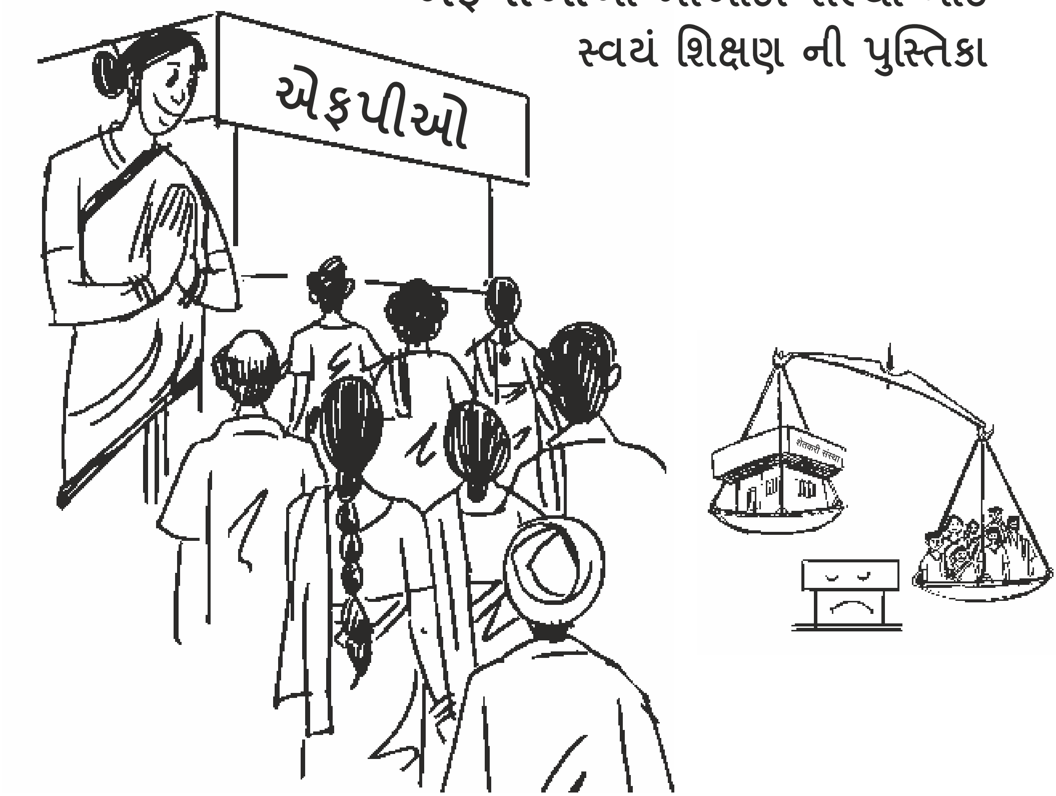

વિનિમય

એફપીઓમાં સભ્યપદ

પ્રથમ આવૃત્તિ - મે ૨૦૨૧

કિંમત- રૂ ૧૦૦

પ્રજોત્પતિના હકો અબાધિત. APMAS અને DGRV લોગોઝ વાપરીને સામગ્રીને APMAS ની પરવાનગી દ્વારા રીપ્રિન્ટ કરી શકાય છે.

પુસ્તકોનો ઓર્ડર કરવા માટે તમે APMAS અને BAIF ઓફિસનો ફોન અથવા મેઈલ દ્વારા સંપર્ક કરી શકો છો.

ના દ્વારા પ્રકાશિત

મહિલા અભિવૃધ્ધિ સોસાયટી (APMAS)

પ્લોટ ૧૧ અને ૧૨ હુડા કોલોની, તનિષા નગર, મનિકોન્ડા

હૈદ્રાબાદ - ૫૦૦૦૮૯, તેલંગણા, ભારત

ઓફિસઃ ૦૮૪૧૩-૪૦૩૧૧૮ / ૦૮૪૧૩-૪૦૩૧૨૦

મેઈલ આઈડિઃ- info@apmas.org વેબસાઈટ- www.apmas.org

apmas

અને

બાયફ ડેવલોપમેન્ટ રીસર્ચ ફાઉન્ડેશન

ડો. મણિભાઈ દેસાઈ નગર, વારજે

પૂણે ૪૧૧૦૫૮, મહારાષ્ટ્ર, ભારત

ઓફિસઃ ૦૨૦-૨૫૨૩૧૬૬૧

મેઈલ આઈડિઃ- baif@baif.org.in વેબસાઈટઃ www.baif.org.in

એફપીઓના બોર્ડ ઑફ ડિરેક્ટર્સ માટે સ્વયં શિક્ષણની પુસ્તિકા શા માટે?

ભારતીય ખેડુતો અનેક પડકારોનો સામનો કરી રહ્યા હોવા છતાં, કૃષિ ક્ષેત્રે ગત દાયકામાં નોંધપાત્ર પ્રગતિ સાધી છે. ખેડૂત નિર્માતા સંગઠનો (એફપીઓ) ની જેમ ખેડુતોને તેમના સંગઠનોમાં સંગઠિત કરવાની વાત નીતિઓનું ઘડતર કરનારાઓ અને વ્યવસાયિકોમાં ખેડૂત સમૃદ્ધિ માટે સૌથી પ્રાધાન્યવાળી સંસ્થાકીય પદ્ધતિ તરીકે ઉભરી આવી છે. એફપીઓ એ આગામી પાંચ વર્ષમાં ભારતમાં ખેડુતોની આવક બમણી કરવા માટેની અસરદાર વ્યૂહરચના છે. ભારતમાં જુદી જુદી એજન્સીઓ દ્વારા લગભગ ૫,૦૦૦ એફપીઓ બનાવવામાં આવી છે અને બીજી વધુ એફપીઓ બનાવવામાં આવી રહી છે. તેલુગુ રાજ્યો જેવા કે આંધ્ર પ્રદેશ અને તેલંગાણામાં આશરે ૭૦૦ એફપીઓ છે. એફપીઓની ચળવળ હજી પણ પ્રારંભિક તબક્કે છે જ્યારે એફપીઓના બોર્ડ ઑફ ડિરેક્ટર્સ તેમના પ્રોત્સાહકો પર આધારિત છે, કારણ કે, તેમની પોતાની દૂરંદેશીતા, વ્યવસાયલક્ષીતા અને ક્ષમતાઓ હજુ મર્યાદિત છે કેમ કે તેમને ખૂબ જ મર્યાદિત તાલીમ આપવામાં આવી રહેલ છે. એફપીઓ એક સક્ષમ, સુયોગ્ય રીતે પ્રશિક્ષિત અને પ્રતિબદ્ધ સીઈઓ ન મેળવી શકવાના પડકારનો સતત સામનો કરી રહ્યા છે. એફપીઓ સારૂ શાસન, વ્યવસાયનું સંચાલન, અસરકારક વ્યવસ્થા, નાણાં અને બજારો તેમજ સરકારી યોજનાઓ સુધીની પહોંચ જેવા અન્ય ઘણા પડકારોનો સામનો કરે છે. કૃષિ-મૂલ્યની સાંકળના વિકાસને નોંધપાત્ર રીતે પ્રભાવિત કરવાની ક્ષમતા એફપીઓ માટે હજુ દૂરની વાત છે.

એફપીઓના નિયામક મંડળની ક્ષમતાઓ અને સક્ષમતાઓનું ઘડતર એ એફપીઓની સફળતા અને એક એવી વ્યાવસાયિક સંસ્થા તરીકે ઊભરી આવવા માટે પાયાની પૂર્વ શરત છે કે જે કૃષિ ક્ષેત્રે સભ્ય-ખેડુતોનો નફો વધારવા માટે તેમને આવશ્યક એવી વિવિધ પ્રકારની જરૂરિયાત આધારિત સેવાઓ પ્રદાન કરતી હોય છે. એફપીઓના સંવર્ધન કેન્દ્રો દ્વારા ચાલતા એફપીઓના નિયામક મંડળ, કર્મચારીગણ અને વધુમાં તમામ સભ્યોને સતત તાલીમ અને માર્ગદર્શન એ એપીએમએએસની સર્વોચ્ચ પ્રાથમિકતા છે. આ જ કારણે અમે વધુમાં વધુ સંખ્યામાં એફપીઓને પ્રોત્સાહિત કરવાના અને તેમના માર્ગદર્શન આપવામાં સંકળાયેલા છીએ કે જેથી તેઓ કૃષિ મૂલ્યના વિકાસ સાંકળની પહેલ સાથે યોગ્ય રીતે જોડાઈ શકે.

એફપીઓ માટે ની માર્ગદર્શિકાઓ અને મોડ્યુલોની સમીક્ષા કર્યા પછી, અમને એ જાણવા મળ્યું કે એફપીઓના બોર્ડ ઑફ ડિરેક્ટર્સ માટે ગુણવત્તા યુક્ત વ્યવહારુ અને ઉપયોગ કરવામાં સરળ એવા સ્વ-અધ્યયનના મોડ્યુલો ઉપલબ્ધ નથી. સંસ્થાઓના પોતાના નિયમો અંગે મોડ્યુલો વિકસાવવાના

અમારા જબરદસ્ત અનુભવ અને સંસ્થા થકી નિર્માણ કરેલ તાલીમનો ૧૮ વર્ષના અનુભવના આધારે, શ્રી મધુ- મૂર્તિ અને શ્રીમતી રામલક્ષ્મીની આગેવાની હેઠળ એપીએમએએસની ટીમે એક વર્ષ કરતા વધુ સમય સુધી અનેક સંગઠનો, સહભાગી એનજીઓ, તાલીમ સંસ્થાઓ અને એફપીઓના પ્રતિનિધિઓ મળીને ઉપયોગ કરવામાં સરળ એવી ૧૨ સ્વયં શિક્ષણ મોડ્યુલોની એક સિરીઝ વિકસાવી છે. જે એફ.પી.ઓ. ની આવશ્યકતા અને મહત્વને આવરી લે છે. સાથે જ તે સંસ્થાકીય ડિઝાઇન, સભ્યપદ, નેતૃત્વ અને શાસન, વ્યવસ્થાપન, નોંધણી અને કાયદા પાલન ની વ્યાવસાયિક યોજના, ઉત્પાદકતામા વૃદ્ધિ, સામૂહિક માર્કેટિંગ ઇનપુટ અને આઉટપુટ, ફાર્મ સર્વિસ સેન્ટરનું સંચાલન, હિસાબી અને નાણાકીય વ્યવસ્થાપનનો પણ સમાવેશ કરેલ છે.

એક સ્વાયત્ત લોકશાહી ઢબે ચાલતા વ્યવસાય હોવાના નાતે એફપીઓમાં હંમેશા તેના નિયામક મંડળ અને ઓફીસ સ્ટાફની ક્ષમતાઓના વિકાસની આવશક્યતા હોય છે. કારણ કે અંહી સમયાંતરે ચૂંટણી યોજાતી હોય છે અને નિયામક મંડળમાં પરીવર્તન થતું રહે છે. અમને વિશ્વાસ છે કે વાપરવામાં સરળ એવા આ સ્વયં શિક્ષણ મોડયુલ એફપીઓને એક સક્ષમ અને પોતાના સદસ્યોને મદદરૂપ થવામાં તેમજ સમર્થ બનવા અત્યંત ઉપયોગી સાબિત થશે. એફપીઓ ઊભી કરનારાઓને સ્વયં શિક્ષણ મોડ્યુલ કીટ્સમાંથી શીખવા માટે વ્યવસ્થિત રીતે એફપીઓના બોર્ડ ઓફ ડીરેક્ટર્સને ટેકો આપવો પડશે. એફપીઓ આત્મ નિર્ભર બને અને પોતાના ઉદ્દેશો પાર પાડવામાં સક્ષમ રીતે વ્યાવસાયીક સંસ્થાન બની રહે તે માટે તેમને અસરકારક માર્ગદર્શન પૂરું પાડવા એફપીઓ ના પ્રમોટર્સ તેમજ અન્ય સહભાગીઓ પણ એફપીઓ બોર્ડ ના સ્વયં શિક્ષણ મોડ્યુલ કીટનો લાભ મેળવી શકશે. જ્યારે એપીએમએએસ એ માંગના આધારે તેલુગુ અને અંગ્રેજી ભાષામા સ્વ:અધ્યયન કરવાની જવાબદારી લીધી છે, સંશોધન સંસ્થાઓ, રાજ્ય સરકારો, નાબાર્ડ અને તાલીમ એજન્સીઓ દ્વારા મોડ્યુલ યોગ્ય રીતે અન્ય ભારતીય ભાષાઓમાં અનુવાદિત થઇ શકે છે. એપીએમએએસ આવા પ્રયત્નોનું ચોક્કસ સમર્થન કરશે. અમે આ પુસ્તિકાનાં ગુજરાતી ભાષાનાં અનુવાદ માટે બાયફ ટીમ તથા સજ્જતા સંઘ નાં શ્રી. બાલન ના આભારી છીએ. વધુ પ્રતિસાદ માટે આગળ જુઓ!

શુભેચ્છા સહ

સી. એસ. રેડ્ડી

મુખ્ય કારોબારી અધિકારી

એપીએમએએસ

અનુક્રમણિકા

એફપીઓ બોર્ડ ઑફ ડિરેક્ટર્સ માટે સ્વયં શિક્ષણની પુસ્તિકા શા માટે?	૩
શીખવાની માર્ગદર્શિકા વિષે	૬
શબ્દસંગ્રહ / ટુંકા નામો	૮
બેઝલાઈન	૧૧
૧. એફપીઓમાં સભ્યોનું મહત્વ	૧૨
૨. સભ્યોની માલિકી અને નિયંત્રણ	૧૭
૩. સભ્યપદની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ	૨૪
૪. એફપીઓ માં સભ્યપદ - કોણ? કેવી રીતે?	૩૫
૫. મૂડી ફાળો - સભ્યપદ એ માલિકી છે	૩૭
પરિશિષ્ટ I: MACS અધિનિયમ ૧૯૯૫ મુજબ સભ્યપદ માટેની જોગવાઈઓ	૪૨
પરિશિષ્ટ II: કંપની અધિનિયમ ૨૦૧૩ મુજબ સભ્યપદ માટેની જોગવાઈઓ	૪૩
અંત રેખા	૪૬

શીખવાની માર્ગદર્શિકા વિષે

બીઓડી માટે લર્નિંગ

૧. એફપીઓ: પરીચય અને તાર્કિક આધાર

૨. સંસ્થાકીય માળખુ અને એફપીઓ નુ આલેખન

૩. એફપીઓ મા સભ્યપદ

૪. એફપીઓમા શાશન

૫. એફપીઓનુ સંચાલન

૬. એફપીઓમા કાયદાકીય જોડાણો

૭. વ્યાવસાયિક યોજના

૮. એકાઉન્ટીંગ અને ફાઇનાન્સ

૯. પોસ્ટ હાર્વેસ્ટ અને સપ્લાય ચેઇન મેનેજમેન્ટ

૧૦. માર્કેટિંગ

૧૧. ખેત ઉત્પાદક્તા ની ઉન્નત સેવાઓ

૧૨. આગેવાની

એફપીઓ માં સભ્યઓએ ઉપર સ્વ અધ્યયન મોડ્યુલ ની શ્રેણી માં આ ત્રીજો અને મહ્ત્વ નો મોડ્યુલ છે. એફપીઓ સભ્યો દ્વારા અને તેમના માટે વિવિધ સેવાઓ પુરી પાડવા માટે જરૂરી પુસ્તિકા બની જાય છે.

હેતુ

આ મોડ્યુલનો હેતુ એફપીઓના સભ્યોને જરૂરી અભિગમ સાથે સજ્જ કરવાનો છે જેથી તેઓ તેમની ભૂમિકાને અસરકારક રીતે ભજવી શકે અને તેમના એફપીઓને તેમના સભ્યો માટે ફાયદાકારક સાહ્સ બનાવી શકે છે.

લક્ષ્યાંક જૂથ: આ મોડ્યુલ ખેડૂત ઉત્પાદક સંસ્થાઓના બોર્ડ ઑફ ડિરેક્ટર્સના સભ્યો માટે છે. બીઓડીના સભ્યોને તેમના એફપીઓ ચલાવવાનો ઓછામાં ઓછા અમુક વર્ષનો અનુભવ હોવો જોઈએ.

ઉદ્દેશો શીખવા

નીચે આપેલા ઉદ્દેશો સભ્યપદ પરના આ મોડ્યુલના મુખ્ય ઉદ્દેશો છે.

★ સભ્યોના મહ્ત્વતા જેથી તેમની માલિકી અને નિયંત્રણ સુનિશ્ચિત થાય.

★ એફપીઓમાં સભ્યપદની વિવિધ મુખ્ય સુવિધાઓ વિશે જાણવા માટે

★ સદસ્યતાના માપદંડને અને સભ્ય મૂડી યોગદાનની જરૂરિયાત સમજવા

રચના અને સમાવિષ્ટો

મોડ્યુલની શરૂઆત સભ્યોના મહત્વથી થાય છે અને સભ્યોની માલિકી અને સભ્યો પર ના નિયંત્રણ નો સમાવેશ થાય છે. ત્યાર પછી સભ્યો ની મૂડી રોકાણ ની મહત્વતા વિસ્તાર પૂર્વક ચર્ચા કરવામાં આવી છે તે પછી તે સભ્યોની વિવિધ કી સુવિધાઓ અને સભ્યોના મૂડી યોગદાનના મહત્વ સાથે સંબંધિત છે.

આ પુસ્તિકા નો ઉપયોગ કેવી રીતે કરવો

બીઓડી સભ્યો મોડ્યુલો નો ઉપયોગ તેમના પોતાની રીતે કરી શકે છે અથવા મોડ્યુલોમાંથી શીખવાની સુવિધા માટે બહારના રિસોર્સ પર્સનની વ્યવસ્થા કરી શકે છે. મોડ્યુલની સાથે, મોડ્યુલને લગતા પોસ્ટરો પણ છે જે બીઓડી સભ્યો તાલિમ માટે સંબંધિત સ્થળોએ પ્રદર્શિત કરી શકાય છે.

અમે ઇચ્છીએ છીએ કે તમે આ મોડ્યુલમાંથી શીખવાની મજા લો અને વધુ અસરકારક અને સક્ષમ રીતે તમારા એફપીઓને સંચાલિત કરો.

શબ્દસંગ્રહ / ટૂંકા નામો

આર્ટિકલ્સ ઑફ એસોસિએશન (AoA) **(એઓએ)** : સહકારી સંસ્થાઓના નિયમો મુજબ આ આર્ટિકલ્સ ઑફ એસોસિએશન (એઓએ) કંપની માટે છે. કંપનીના કાર્યો માટેના નિયમોને નિર્દિષ્ટ કરે છે. અને કંપનીના ઉદ્દેશ્ય અને હેતુને પ્રાપ્ત કરવાના માર્ગો અને માર્ગોની વ્યાખ્યા આપે છે.

આ બોર્ડે તૈયાર કરવાનું રહેશે અને તેમને કંપનીના રજિસ્ટ્રાર દ્વારા મંજૂરી લેવી પડશે. એઓએમાં કોઈપણ સુધારો ફક્ત બોડી દ્વારા કરી શકાય છે અને કંપનીના રજિસ્ટ્રાર દ્વારા મંજૂરી લેવાની રહેશે.

સક્રિય સભ્ય : દરેક વ્યક્તિ જ આર્ટિકલ ઑફ એસોસિએશન અને બાય લૉ માં દર્શાવેલ સભ્યપદ સભ્યો માટેના નિયમો અને જવાબદારી ના માપદંડો ને પૂર્ણ કરે છે

દા.ત., જો ડેરી કોઓપરેટિવ સોસાયટીના પેટાનિયમોએ એવું નક્કી કર્યું કે સભ્યએ વર્ષમાં ૧૮૦ દિવસના સમયગાળા દરમિયાન ઓછામાં ઓછું ૧૮૦ લિટર દૂધ આપવું પડે, તો ફક્ત તે સભ્યો જેઓ આ જરૂરિયાતને પૂર્ણ કરે છે તેને સક્રિય સભ્યો તરીકે ગણવામાં આવે છે.

બોર્ડ / બોર્ડ ઑફ ડિરેક્ટર્સ (બીઓડી) : નીતિ વિષયક નિર્ણયો લેવા અને એફપીઓ તેના સભ્યો માટે કામ કરે છે તેની ખાતરી કરવા માટે બોર્ડ ની સંચાલક મંડળ છે. એફપીઓના બોર્ડની રચના જનરલ બોડી એટલે કે એફપીઓના સભ્યો દ્વારા ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ દ્વારા કરવામાં આવે છે.

પેટા કાયદા : પેટા કાયદા કો ઓપરેટીવ સોસાયટી ને સુચારુ રૂપે ચલાવવા માટે જરૂરી છે. દરેક સહકારી મંડળી ને પોતાના પેટા કાયદા હોય છે.

બોર્ડે પેટાકાયદા તૈયાર કરાવવાના છે અને તેઓને સહકારી મંડળના રજિસ્ટ્રાર દ્વારા મંજૂરી લેવી પડશે. પેટાકાયદા માં કોઈપણ સુધારો ફક્ત જનરલ બોડી દ્વારા કરી શકાય છે અને તે સહકારી મંડળના રજિસ્ટ્રાર દ્વારા મંજૂરી લેવાની રહેશે.

સહકારી મંડળી : સહકારી અધિનિયમ (દા.ત., આંધ્રપ્રદેશ મ્યુચ્યુઅલ એઇડેડ કોઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૯૫) હેઠળ નોંધાયેલ એફપીઓ ને એક સહકારી મંડળી કહેવામાં આવે છે.

CEO/ મેનેજર/ જનરલ મેનેજર : દરેક એફપીઓ પાસે પૂર્ણ સમયના મુખ્ય કાર્યકારી અધિકારી (CEO) અથવા હોદ્દો કોઈપણ હોય (મેનેજર, જનરલ મેનેજર વગેરે) હોવા જરૂરી છે. CEO, બોર્ડના સામાન્ય અધીક્ષક, નિર્દેશન અને નિયંત્રણ હેઠળ એફપીઓ ની બાબતોનું સંચાલન કરશે અને એફપીઓ ની કામગીરી માટે જવાબદાર રહેશે.

ડિવિડન્ડ : ડિવિડન્ડ એ એફપીઓના કમાણીના ભાગમાંથી ઇનામનું વિતરણ છે અને તેના સભ્યોને ચૂકવવામાં આવે છે.

એફપીઓ (ખેડૂત ઉત્પાદક સંગઠન) : ખેડૂત ઉત્પાદક સંગઠન (એફપીઓ) નોંધણી પામેલ સંસ્થા છે જેની માલિકી અને તેમના ખેડૂત સભ્યો દ્વારા નિયંત્રિત છે એફપીઓ ના ઉદ્દેશ તેના સભ્યોને જરૂરી સેવાઓ પૂરી પાડીને સામાન્ય જરૂરિયાતો પૂરી કરવાનો છે. એફપીઓને કૃષિ ના સંલગ્ન પ્રવૃત્તિઓમાં રોકાયેલા છે. એફપીઓ પંજીકૃત સંસ્થાઓ હોવાથી, તેમની પાસે / ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર, સ્ટાફ, સિસ્ટમો હોવી જરૂરી છે અને તેનું સંચાલન બોર્ડ ઑફ ડિરેક્ટર્સ દ્વારા થતું હોવું જોઈએ.

અસાધારણ સામાન્ય સભા (EGM) : એક અનન્ય સાધારણ સમિતિ AGM સિવાય સામાન્ય સમિતિની મીટિંગ છે. AGMsની વચ્ચે એફપીઓની કોઈ ખાસ / તાત્કાલિક બાબતો પર ચર્ચા કરવા, અચાનક ઠરાવો લેવા વગેરે માટે હાથ ધરવામાં આવે છે.

સાધારણ સભા : એફપીઓના તમામ સભ્યોને તે એફપીઓની સાધારણ સભા તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. સાધારણ સભા એફપીઓ નો સર્વોચ્ચ અધિકાર છે.

સામાન્ય સમિતિ સભાઓ : એફપીઓની સામાન્ય સમિતિની સભા.

સભ્ય કેન્દ્રિયતા : સભ્ય કેન્દ્રીયતા એ એફપીઓ ની સેવાઓ તેના સભ્યોની જરૂરિયાત માટે કેટલી મહત્વપૂર્ણ / સંબંધિત છે તેનો સંદર્ભ આપે છે. એટલે કે, જો એફપીઓ ની સેવાઓ સભ્યોની જરૂરિયાતો સાથે સંબંધિત / કેન્દ્રિય હોય, તો સભ્યોને લાગે છે કે એફપીઓ તેમના માટે મહત્વપૂર્ણ છે.

સભ્ય : "સભ્ય" એટલે એફપીઓ ના સભ્ય તરીકે પ્રવેશ મેળવેલ કોઈ વ્યક્તિ અથવા નિર્માતા સંસ્થાનો અર્થ એ છે કે કોઈ વ્યક્તિ અથવા નિર્માતા સંસ્થા જે ચાલુ રહેવા માટે જરૂરી લાયકાતો જાળવી રાખે છે. એફપીઓ માં, માત્ર કાર્યરત ક્ષેત્રમાં લાયક ખેડૂત અથવા ઉત્પાદક સંસ્થાઓ (તેમના પેટાનિયમો / AoA મુજબ) સભ્ય બની શકે છે.

સભ્ય આશ્રય : એફપીઓ દ્વારા તેના સભ્યોને તેની વ્યવસાયિક પ્રવૃત્તિઓમાં ભાગ લઈ સેવાઓનો ઉપયોગ.

નિર્માતા કંપની : કંપની એક્ટ ૨૦૧૩ હેઠળ નોંધાયેલા એફપીઓને પ્રોડ્યુસર કંપની કહેવામાં આવે છે. પ્રોડ્યુસર કંપનીનો અર્થ છે કે બોડી કોર્પોરેટ નો હેતુ અથવા પ્રવૃત્તિઓ ધરાવતા જેની કલમ ૫૮૧બી માં ઉલ્લેખિત છે અને કંપની અધિનિયમ ૨૦૧૩ હેઠળ નિર્માતા કંપની તરીકે નોંધાયેલ છે.

સમર્થન : એફપીઓ દ્વારા તેના સભ્યોને તેની વ્યવસાયિક પ્રવૃત્તિઓમાં ભાગીદારી દ્વારા આપવામાં આવતી સેવાઓનો ઉપયોગ;

સહભાગી બાંયધરી સિસ્ટમ (PGS-ભારત) : સહભાગિતા બાંયધરી સિસ્ટમ (PGS-ભારત) એ ગુણવત્તાની ખાતરી માટેની સિસ્ટમ છે કે જે સ્થાનિક રીતે સંબંધિત છે, હોદ્દેદારોની ભાગીદારી પર ભાર મૂકે છે.

શેર મૂડી : નાણાં જે શેરધારક સભ્યો માલિકી લેવા માટે એફપીઓ માં રોકાણ કરે છે.

રોકી રાખવામાં આવેલ કિંમત : રોકી રાખવામા આવેલ ભાવનો અર્થ એ છે કે કોઈ પણ સભ્ય દ્વારા એફપીઓમાં પૂરા પાડવામાં આવતા માલ માટે ચૂકવણીપાત્ર અને ચૂકવવાપાત્ર કિંમતના ભાગ; અને ત્યારબાદની તારીખે ચુકવણી માટે એફપીઓ દ્વારા અટકાવેલ.

બેઝલાઈન

"લર્નિંગ મોડ્યુલ વિશે" ના પૂર્વ વિભાગમાં આપ્યા મુજબ, આ મોડ્યુલ "એફપીઓ માં સભ્યપદ" વિષય સાથે સંબંધિત છે.

આ વિષય પર તમારા માટે કેટલાક મૂળ પ્રશ્નો આપ્યા છે. ચાલો આપણે આ પ્રશ્નોના જવાબ આપીએ. આ આધાર રેખાનો હેતુ આ પ્રશ્નો અંગેની આપણી વર્તમાન સમજણનું મૂલ્યાંકન કરવાનો છે અને આ રીતે “એફપીઓ માં સભ્યપદ” વિષે વધુ શીખવામાં આવે છે.

૧. એફપીઓના માલિકો કોણ છે?

-- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --

-- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --

-- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --

-- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --

૨. એફપીઓ માં કોણ સભ્ય બની શકે છે?

-- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --

-- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --

-- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --

-- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --

3. સભ્યો અને એફપીઓ વચ્ચે કયા વ્યવહાર થાય છે?

-- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --

-- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --

-- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --

-- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- -- --

૧

એફપીઓ માં સભ્યોનું મહત્વ

સત્ર ઉદ્દેશ

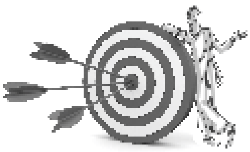

એફપીઓ અને સભ્યો માટે કામ કરવા માટે સભ્યોના મહત્વની પ્રશંસા મેળવવા માટે

વિષયવસ્તુઓ

૧. સભ્યો – મહત્વતા
૨. એફપીઓ સાથે સભ્યોના વ્યવહાર

પરિચય

અગાઉના "ઇન્સ્ટિટ્યુશનલ સ્ટ્રક્ચર એન્ડ એફપીઓના ડિઝાઇનર" ના મોડ્યુલમાં, અમે નોંધ્યું છે કે સભ્યો, બોર્ડ ઓફ ડિરેકટર્સ સભ્યો અને સ્ટાફ એફપીઓના ત્રણ મુખ્ય કાર્યકારી છે. અમે એ પણ જોયું કે સભ્યો એફપીઓના પાયા છે અને બોર્ડ અને સ્ટાફે સભ્યોના કલ્યાણ માટે કામ કરવું પડશે. આમ, આ મોડ્યુલ એએફપીઓના સૌથી મહત્વપૂર્ણ કાર્યકર્તાઓ સાથે વ્યવહાર કરે છે એટલે કે સભ્યો.

આ મોડ્યુલમાં, અમે સભ્યોના મહત્વના પાસાઓ, તેમની માલિકી અને નિયંત્રણ, એફપીઓમાં સભ્યપદની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ સાથે વ્યવહાર કરીએ છીએ એટલે કે સભ્ય ગતિશીલતા, સભ્ય કેન્દ્રિયતા, સભ્ય સ્તર અને એફપીઓ સ્તરે સંતુલન લાભ અને સભ્ય સંબંધો. અમે એફપીઓ માટે સભ્યોના ઉચ્ચ નાણાકીય હિતોના મહત્વ સાથે પણ વ્યવહાર કરીશું.

૧.૧ એફપીઓના સભ્યો

અમારા એફપીઓ વ્યવસાયમાં આવતાં પહેલાં, આપણે સમજી લેવું જોઈએ કે, આપણે કેવા પ્રકારનો વ્યવસાય કરીશું અને કોના માટે એફપીઓ કામ કરવું પડશે અને શા માટે?

સંસ્થાના પ્રકાર પર આધાર રાખે છે

★ ધંધાની માલિકી કોણ ધરાવે છે?

★ ધંધાને કોણ નિયંત્રિત કરે છે?

★ ધંધાનો ઉપયોગ કોણ કરે છે?

★ નફો કોને મળે છે?

સભ્યો છે

★ એફપીઓ ના માલિકો
★ એફપીઓ સેવાઓ ના વપરાશકર્તાઓ
★ તેઓ જે એફપીઓને નિયંત્રિત કરે છે
★ એફપીઓ ના અસ્તિત્વનું કાર

વ્યક્તિગત માલિકીના વ્યવસાયમાં, એક વ્યક્તિ ધંધાની માલિકી ધરાવે છે, નિયંત્રિત કરે છે, ચલાવે છે અને લાભો / નફાઓ મેળવે છે. ભાગીદારીમાં, બે કે તેથી વધુ લોકો માલિકી ધરાવે છે, નિયંત્રણ કરે છે, વ્યવસાય ચલાવે છે, વ્યવસાયને કાનૂની ઓળખ હશે અને તેમના રોકાણના આધારે જોખમો અને નફામાં ભાગીદારી થશે. અમારો એફપીઓ પણ ભાગીદારીના વ્યવસાયનો પ્રકાર છે,

★ અમારે ઘણા માલિકો છે,

★ અમે અમારા સભ્યો મારફતે જરૂરી વિવિધ ચીજો અને સેવાઓ પ્રદાન કરીએ છીએ,

★ અમારા સભ્યો રોકાણકારો છે, અને સૌથી અગત્યનું,

★ સભ્યો એફપીઓના માલિકો જ નહીં પણ એફપીઓની સેવાઓનો વપરાશકારો પણ હોય છે. સભ્યો છે

તેનો અર્થ એ કે આપણા સભ્યો એફપીઓના અસ્તિત્વનો પાયો અને કારણ છે. આમ, એફપીઓ તેમના સભ્યોની આર્થિક અને સામાજિક સુધારણા માટે કામ કરવાના છે.

**આપણે માલિકો છીએ, આપણે વપરાશકર્તાઓ છીએ,
આપણે નિયંત્રકો છીએ, આપણો નફો / નુકસાન છે**

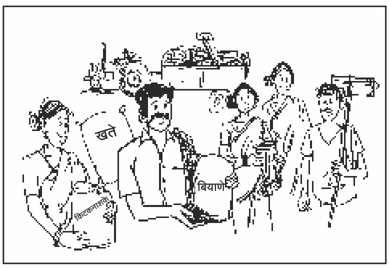

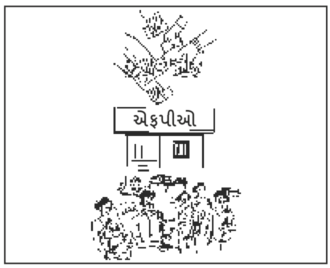

સભ્યો કોણ છે?

"પેટાનિયમોને આધીન, કોઈપણ વ્યક્તિ કે જે એફપીઓ ની સેવાઓનો ઉપયોગ કરવા માંગે છે તે સભ્યપદની જવાબદારીઓ સ્વીકારવાની અને તેની અન્ય શરતોને પૂર્ણ કરવાની પોતાની ઇચ્છા વ્યક્ત કરી શકે છે, જેમણે એફપીઓના પેટાનિયમોમાં સ્પષ્ટ કરેલ છે અને જેણે શેર મૂડી ચૂકવી છે."

સભ્ય અને એફપીઓ વચ્ચેના વ્યવહારો

સભ્ય અને એફપીઓ વચ્ચેના સંબંધો અને વ્યવહાર નીચે દર્શાવવામાં આવ્યા છે.

આકૃતિ: સભ્યો અને એફપીઓ વચ્ચેના વ્યવહાર

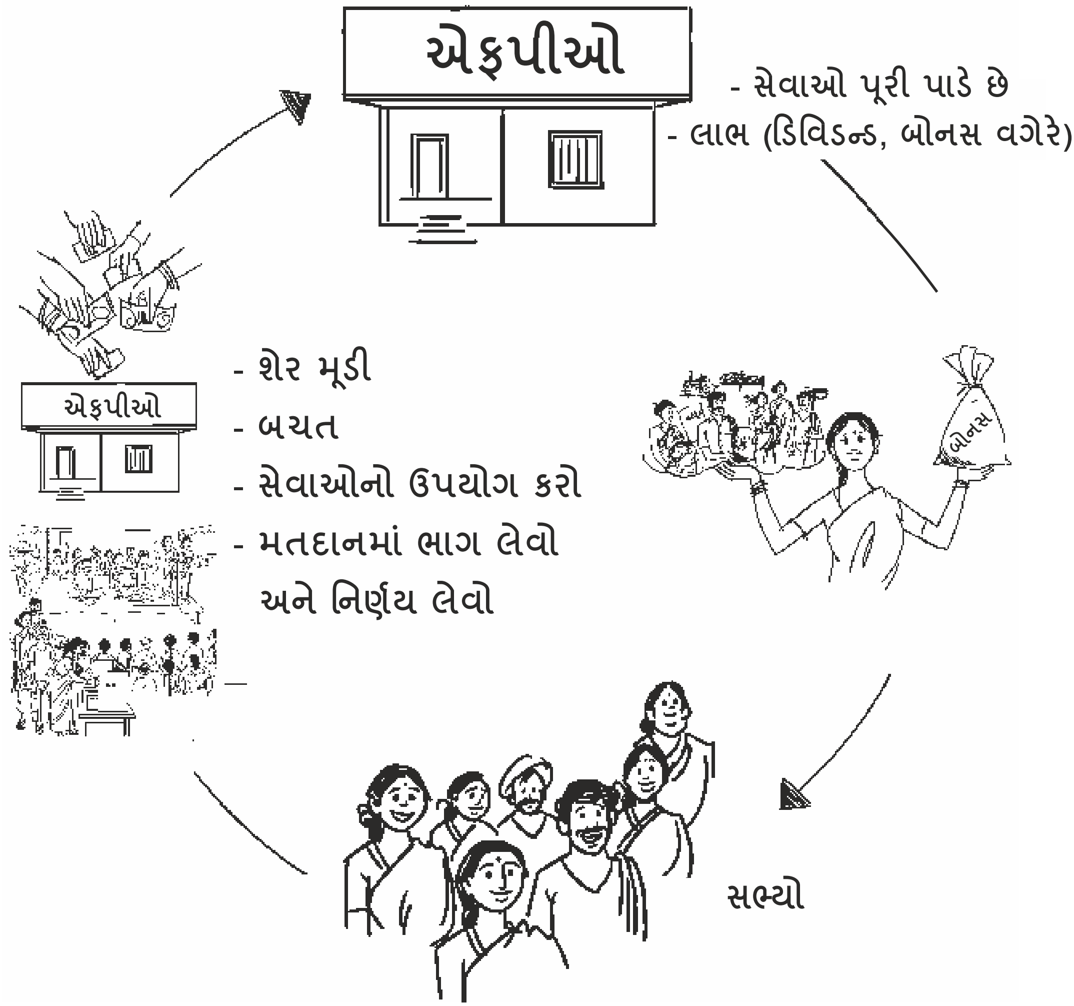

ઉપરોક્ત આકૃતિમાં સૂચવ્યા મુજબ, સભ્યો એફપીઓના માલિકો છે કે જે શેર મૂડી ફાળવવામાં ફાળો આપી શકે છે અને એફપીઓ દ્વારા આપવામાં આવતી સેવાઓનો ઉપયોગ પણ કરે છે. એફપીઓનો હેતુ તેમના સભ્યોને સમયસર અને ખર્ચ અસરકારક રીતે જરૂરી સેવાઓ પ્રદાન કરવાનો છે.

૨. એફપીઓ ની વ્યવસાયિક સદ્ધરતા માટે સભ્યોનું મહત્વ

શું કોઈ ઓટો રિક્ષાનો વ્યવસાય તેના માટે મુસાફરો વિના ચાલે છે?

શું શાકભાજીની દુકાનનો વ્યવસાય ગ્રાહકો દ્વારા શાકભાજી ખરીદ્યા વિના ચાલે છે?

આવા બધા કેસોમાં જવાબ સ્પષ્ટ છે.

આમ એફપીઓનો વ્યવસાય પણ સભ્યો વિના ચાલે નહીં, કારણ કે સભ્યો પોતે એફપીઓ ના ગ્રાહકો છે.

ઉદાહરણ તરીકે, એફપીઓ આગામી કૃષિ મોસમ માટે તેમના સભ્યોની ૧૦ ક્વિન્ટલ બીજની જરૂરિયાતનો અંદાજ બનાવે છે. એફપીઓ લોન લે છે અને તેના સભ્યોને સપ્લાય કરવા માટે ૧૦ ક્વિન્ટલ બીજ ખરીદે છે. જો સભ્યો ખરેખર ૨ ક્વિન્ટલ બીજ લે તો શું થાય?

તેથી માલિકી વિના કોઈ સંસ્થા હોતી નથી અને ગ્રાહકો વિના કોઈ વ્યવસાય હોતો નથી. તેનો અર્થ એ કે સભ્યો વિના, એફપીઓ માટે કોઈ વ્યવસાય અને નિર્વાહ નથી.

બીજું ઉદાહરણ નીચે આપેલ છે.

સાધિકરથા એફપીઓ કર્ણાટક રાજ્યના શિવપુરમ બ્લોકમાં કાર્યરત છે. શિવપુરમ સમૂહમાં મુખ્ય પાક લાલ ચણા છે. સાધિકરથા એફપીઓએ લાલ ચણાની દાળ મિલ સ્થાપિત કરવાની યોજના બનાવી છે. મિલની જરૂરી ક્ષમતા અને ધંધા માટે સભ્યોની સંખ્યા નીચે આપેલ છે.

ક્ર.	વિશેષ	એકમ	એકમોની સંખ્યા
યોજનાની વિગતો			
૧	વાર્ષિક મિલની કુલ ક્ષમતા	ક્વિન્ટલ	૯,૦૦૦
કાચા માલની વિગતો			
૨	સરેરાશ સભ્ય દીઠ જમીનનું માપ	એકર	૨
૩	સરેરાશ ઉત્પાદકતા	ક્વિન્ટલ / એકર	૪
૪	સભ્ય દીઠ કુલ ઉત્પાદન	ક્વિન્ટલ	૮
૫	સભ્યો દ્વારા એફપીઓને આપવામાં આવતી ચીજવસ્તુઓની ટકાવારી	%	૭૫%
૬	સભ્ય દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવતા કાચા માલની માત્રા	ક્વિન્ટલ	૬
૭	ક્ષમતા ઉપયોગને પહોંચી વળવા માટે જરૂરી સભ્યોની સંખ્યા	સંખ્યા	૧૫૦૦

ઉપરોક્ત દૃષ્ટાંતથી, એ સ્પષ્ટ છે કે એફપીઓ દ્વારા દાળ મિલને ચલાવવા માટે ૧૫૦૦ સભ્યોની આવશ્યકતા છે.

હવે આપણે સાધિકરથ એફપીઓ સધ્ધરતાને લગતા પ્રશ્નો નીચેના વિશે વિચારવાની જરૂર છે:

જો ૧૫૦૦ સભ્યો એફપીઓ દ્વારા એકત્રિત ન થાય અને ફક્ત થોડા સભ્યો જ જરૂરી કાચો માલ પૂરો પાડે તો શું પરિણામ આવશે?

જો મીલ સ્થાપિત થયાના થોડા વર્ષો પછી જ ૧૫૦૦ સભ્યો એકત્રિત કરવામાં આવશે તો પરિણામ શું આવશે?

ઉપરોક્ત ચિત્રણથી, તે સ્પષ્ટ છે કે એફપીઓ માં પર્યાપ્ત સભ્યપાદ અને સભ્યો દ્વારા તેમના સંપૂર્ણ સમર્થન એફપીઓ વ્યવસાયની સધ્ધરતા માટે નિર્ણાયક છે. પ્રોફેશનલ પ્લાન્ટ અને સભ્યપદની સંપૂર્ણ ક્ષમતાનો ઉપયોગ એફપીઓના કોઈપણ વ્યવસાયની સધ્ધરતા માટે જરૂરી છે અને આ માટે જરૂરી સભ્યોને એકત્રિત કરવા પડશે.

૨

સભ્યોની માલિકી અને નિયંત્રણ

સત્ર ઉદ્દેશ

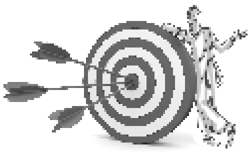

સભ્યોની માલિકી અને નિયંત્રણની આવશ્યકતા વિશે જાગૃતિ મેળવવા માટે
સભ્યોની જવાબદારીઓ વિશે જાણવું

મુખ્ય વિષયવસ્તુઓ

૧. સભ્યોની માલિકી અને નિયંત્રણ
૨. સભ્યોની જવાબદારીઓ

પ્રારંભિક સત્રોમાં એફપીઓ અને સભ્યોના અર્થથી, તે જાણી શકાય છે કે એફપીઓ એ સભ્ય આધારિત સંસ્થાઓ છે જેની માલિકીની અને તેમના સભ્યો દ્વારા નિયંત્રિત હોય છે. હવે, ચાલો જોઈએ કે એફપીઓ કેવી રીતે તેમના સભ્યો દ્વારા માલિકીની અને નિયંત્રિત કરી શકે છે.

સભ્યો પોતાની માલિકી સુનિશ્ચિત કરે છે

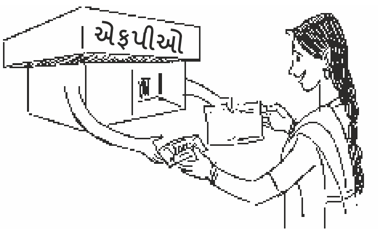

શેરની મૂડી ચૂકવવી

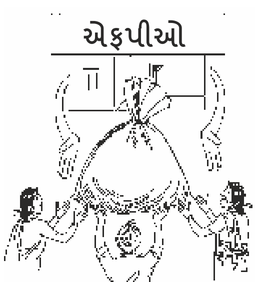

એફપીઓની મૂડીમાં ફાળો

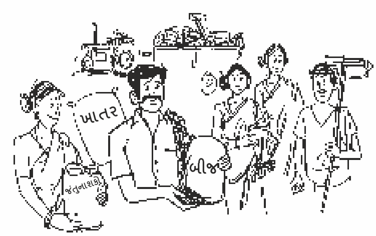

એફપીઓની સેવાઓનો ઉપયોગ કરવો

સભ્યો પોતાનું નિયંત્રણ સ્થાપિત કરે છે

બોર્ડ ઓફ ડિરેકટર્સને ચૂંટીને

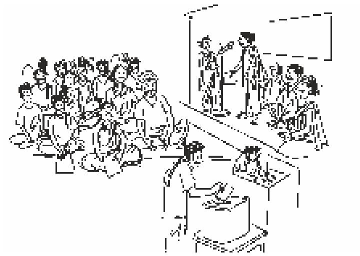

મીટીંગમાં હાજરી અને પોતાનો મત આપીને

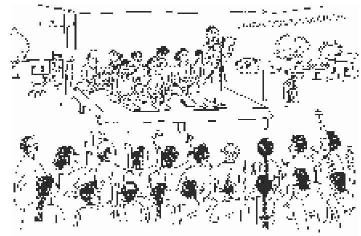

મુખ્ય મુદ્દાઓ પર નિર્ણય લેવો

નીચે આપેલા માર્ગો છે કે જેના દ્વારા સભ્યોને એફપીઓ ની માલિકી અને નિયંત્રણ હોઈ શકે છે.

સભ્યો આના દ્વારા માલિકીનો ઉપયોગ કરે છે:

- ★ શેરની મૂડી ચૂકવવી
- ★ એફપીઓની મૂડીમાં ફાળો
- ★ એફપીઓની સેવાઓનો ઉપયોગ કરવો

સભ્યોના કવાયત નિયંત્રણ દ્વારા:

- ★ સભાઓમાં મતદાન
- ★ બોર્ડ ઓફ ડિરેકટર્સને ચૂંટવા
- ★ મુખ્ય મુદ્દાઓ પર નિર્ણય લેવો

કવાયત:

ચાલો નીચેના બે એફપીઓના કિસ્સાઓ જોઈએ અને આ એફપીઓની સફળ કામગીરી પર ચર્ચા કરીએ.

એફપીઓ ૧: આ એફપીઓના ઓપરેશનલ ક્ષેત્ર પરના તમામ સંભવિત સભ્યો સંપૂર્ણ અધિકૃત શેર મૂડી ચૂકવીને (પેટાનિયમોમાં બતાવ્યા મુયબ અન રજિસ્ટ્રારે મંજૂરી આપ્યા મુજબ) એફપીઓ ના સભ્ય બન્યા છે. સભ્યો એફપીઓ વડે નિયમિત માસિક બચત પણ કરે છે. ઉત્પાદનની પ્રાપ્તિ દરમિયાન, એફપીઓ સભ્યોને ધંધાના તમામ ખર્ચમાં વ્યવસ્થિત થયા પછી, વ્યવસાય ચક્ર પૂર્ણ થયા પછી, સભ્યોને પરત ચૂકવવામાં આવતી કિંમતોના ૧૦% પણ ઘટાડે છે.

એફપીઓ ૨: આ એફપીઓમાં, ફક્ત થોડા જ લોકો એફપીઓમાં જોડાયા હતા અને સભ્યોએ અધિકૃત શેર મૂડીના નાના ભાગનો જ ફાળો આપ્યો હતો. એફપીઓમાં સભ્ય બચત અને રોકેલા ભાવની કોઈ પ્રથા નથી.

નીચેની જગ્યાનો ઉપયોગ કરો અને લખો કે ઉપરના એફપીઓ પર સભ્યોની કેટલી હદે માલિકી અને નિયંત્રણ છે.

એફપીઓ ૧	એફપીઓ ૨

સભ્યોની જવાબદારીઓ

એફપીઓમાં, એવું નથી કે સભ્યો પાસે ફક્ત અધિકાર છે પરંતુ તેમને કેટલીક જવાબદારીઓ નિભાવવાની પણ જરૂર છે. સભ્યોની જવાબદારીઓ નીચે વર્ણવવામાં આવી છે.

આકૃતિ ૧ : સભ્યોની જવાબદારીઓ

પ્રતિબદ્ધતા અને ઉપયોગ

★ સેવાઓ માટે પ્રતિબદ્ધતા
★ સેવાઓનો વાસ્તવિક ઉપયોગ

માલિકી અને નિયંત્રણ

★ મોટા નિર્ણયો પર મતદાન
★ ડિરેકટર્સની નિમણૂક અને ચૂંટણીઓ
★ મોટા નિર્ણયો પર ભાગ લેવો

ભંડોળ

★ શેર મૂડી
★ બચત
★ મૂડી ધિરાણ

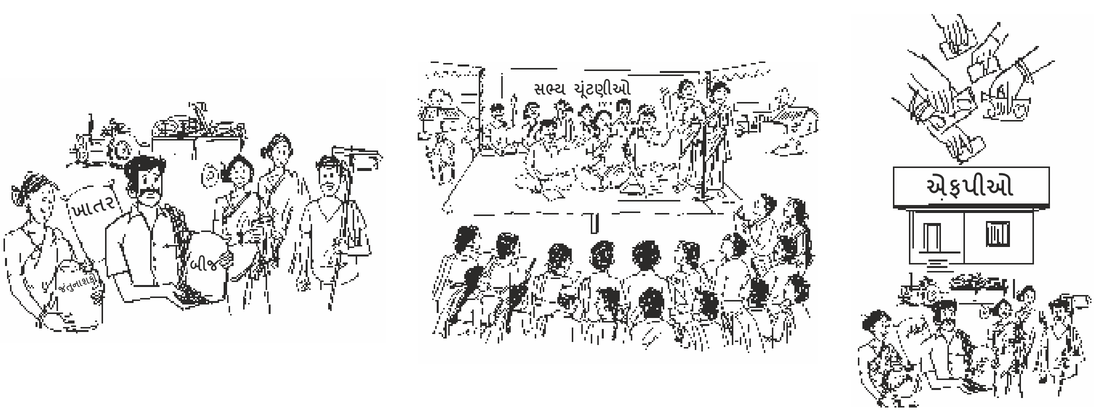

ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ, સભ્યોએ પ્રતિબદ્ધતા જ ન કરવી જોઈએ (ઉદાહરણ તરીકે આગામી કૃષિ મોસમ માટે ૧૦ ક્વિન્ટલ બીજ માટે ઇન્ડેન્ટ આપો) પણ સેવાઓનો ઉપયોગ કરો (એફપીઓમાંથી પ્રતિબદ્ધ ૧૦ ક્વિન્ટલ બીજ લો). સભ્યોએ સામાન્ય સમિતિ સભાઓમાં પણ ભાગ લેવાની અને નિર્ણય પ્રક્રિયામાં સક્રિયપણે ભાગ લેવાની જરૂર હોય છે (દા.ત. કયા ઓડિટરની નિમણૂક કરવી તે). એ પણ ખૂબ મહત્વનું છે કે સભ્યોએ વિવિધ સ્વરૂપોમાં એફપીઓના ભંડોળમાં ફાળો આપે છે.

કવાયત ૧: કમલાપુર ફાર્મર્સ પ્રોડ્યુસર ઓર્ગનાઇઝેશન

રમણ અને શ્યામુ વિવિધ સેવાઓ એક્સેસ કરવા માટે શેર મૂડીનો ફાળો આપીને કમલાપુર એફપીઓમાં સભ્ય બન્યા. રમણે એફપીઓ પાસેથી જરૂરી જથ્થાના બિયારણ અને ખાતરો લીધા હતા અને એફપીઓને ૨૫ ક્વિન્ટલ શાકભાજીનો પુરવઠો પૂરો પાડ્યો હતો. તેણે એફપીઓ પાસેથી ક્રેડિટ અને વીમો પણ મેળવ્યો. શ્યામુએ એફપીઓને ૫૦ ક્વિન્ટલ શાકભાજીનો પુરવઠો પૂરો પાડ્યો હતો પરંતુ અન્ય સેવાઓનો ઉપયોગ કર્યો નથી. બંને વાર્ષિક સામાન્ય સમિતિ સભા (AGM) માં હાજરી આપે છે અને મતદાન અને નિર્ણય પ્રક્રિયામાં સક્રિય રીતે ભાગ લે છે. તેઓ પણ એફપીઓનો વાર્ષિક અહેવાલ મેળવે છે. સમાન એફપીઓમાં, શાંતા ૨૫ ક્વિન્ટલ શાકભાજીનો પુરવઠો પૂરો પડે છે અને અન્ય બધી સેવાઓનો લાભ પણ આપે છે. પરંતુ, તેણી ક્યારેય AGMમાં હાજરી આપતી નથી. તેવી જ રીતે, બાલૈયાએ શેર મૂડી ચૂકવીને સભ્યપદ લીધું છે. પરંતુ તેણે ક્યારેય એફપીઓની કોઈ સેવાઓનો ઉપયોગ કર્યો નથી અને AGMમાં પણ ભાગ ન લીધો.

AGM યોજતા પહેલા એફપીઓએ સભામાં ભાગ લેવા અને મત આપવા માટે અયોગ્ય સભ્યોની સૂચિ તૈયાર કરી છે. સૂચિમાં શ્રી બાલૈયા અને અન્ય કેટલાક સભ્યોના નામ દેખાયા. અયોગ્યતાનાં કારણો નીચે મુજબ દર્શાવેલ છે:

૧. સભ્યોએ એફપીઓની સેવાઓનો ઉપયોગ કર્યો નથી
૨. સભ્યોએ એફપીઓની પ્રવૃત્તિઓમાં ભાગ લીધો નથી
3. સભ્યોએ બે વર્ષથી AGMમાં હાજરી આપી નથી

તાજેતરના AGMમાં, રમણ અને સ્યામુએ અન્ય સભ્યો સાથે તેમના મતદાનનો અધિકાર ઉપયોગ કર્યો હતો અને સેવાઓનો ઉપયોગ કરવાના આધારે સભ્યોને ૪૦% નફો આપવાનો નિર્ણય લીધો હતો.

કૃપયા નીચેના મુદ્દાઓ પર ચર્ચા કરો:

૧. બાલૈયા અને કેટલાક અન્ય સભ્યો AGMમાં ભાગ લેવા અને મત આપવા માટે કેમ અપાત્ર બન્યા?
૨. એફપીઓમાં કોણ નિર્ણયો લઈ રહ્યું છે?
3. ઉપરોક્ત કેસના આધારે, સભ્યો અને એફપીઓ વચ્ચેના સંબંધની સૂચિ બનાવો?
૪. બલૈયા હજી પણ નફાના શેરના ૪૦% મેળવવા માટે પાત્ર હશે?

કવાયત ૨:

નીચે આપેલ પરિસ્થિતિઓ નફાના શેરમાં સભ્યપદની કેટલીક પરિસ્થિતિઓ છે. ચાલો આપેલા સ્કેલ પર આપણા એફપીઓને મૂલ્યાંકિત કરીએ. ઉપરાંત, ચાલો જ્યાં રેટિંગ સરેરાશ અને ઓછું હોય ત્યાંના સભ્યપદની સ્થિતિમાં સુધારો કરવા માટે લેવાતી ક્રિયાઓ સૂચવીએ.

ખૂબ નીચું (૧) - નીચું (૨) - સરેરાશ (૩) - ઉચ્ચ (૪) - ખૂબ ઉંચુ(૫)

૧. એફપીઓના કાર્યકારી ક્ષેત્રના કુલ સંભવિત સભ્યોમાંથી ૮૦%ને તે એફપીઓના સભ્યો તરીકે આવરી લેવામાં આવ્યા છે.

રેટિંગ: ____________

કરવામાં આવેલ ક્રિયા: ___________________

૨. શ્યામલાલ રામપુર ડેરી સહકારી મંડળીના સભ્ય છે. તે સોસાયટીને દૂધ સપ્લાય કરે છે અને સોસાયટીની પશુચિકિત્સા સેવાઓનો લાભ લે છે. જો કે, તે ક્યારેય સાધારણ સભામાં ભાગ લેતો નથી અને મત આપતો નથી. શું શ્યામલાલ સહકારીના સભ્ય તરીકે ચાલુ રહી શકે છે?

રેટિંગ: ______________________

કરવામાં આવેલ કાર્યવાહી::__________________________

૩. બાલૈયા કાજુની ખરીદી અને પ્રક્રિયા કરવામાં સહકારી સભ્ય છે. જો કે બાલૈયા ક્યારેય તેના કાજુનું ઉત્પાદન સહકારીને આપતા નથી. શું તે સહકારીના સભ્ય તરીકે ચાલુ રહી શકે છે?

રેટિંગ: ______________________

કરવામાં આવેલ કાર્યવાહી::__________________________

૪. જયા દેવી રંગપુર ડેરી સહકારી મંડળીની સભ્ય છે. તે સોસાયટીને નિયમિતપણે દૂધ સપ્લાય કરે છે, સોસાયટીની વિવિધ સેવાઓ લે છે અને સાધારણ સભામાં પણ હાજરી આપે છે અને મતદાન અને નિર્ણય લેવામાં ભાગ લે છે. શું તે સહકારીના સભ્ય તરીકે ચાલુ રહી શકે છે?

રેટિંગ: ______________________

કરવામાં આવેલ કાર્યવાહી:__________________________

૫. ડેરી એફપીઓના કુલ ૬000 સભ્યોમાંથી, ૫0% (એટલે કે ૩000) છોડને વાર્ષિક ૧૮0 લિટર લઘુત્તમ નિયત જથ્થો પૂરો પાડે છે.

રેટિંગ: ____________

કરવામાં આવેલ ક્રિયા: ___________________

૬. એફપીઓમાં, સામાન્ય રીતે, ઓછામાં ઓછા ૮૦% સભ્યો નિયમિતપણે GB સભાઓમાં ભાગ લે છે.

રેટિંગ: ____________

કરવામાં આવેલ ક્રિયા: ____________________

૭. અન્ય એફપીઓ માં, સામાન્ય રીતે બોર્ડના ૨૦% સભ્યો નિર્ણય લેવામાં સક્રિયપણે ભાગ લે છે.

રેટિંગ: ____________

કરવામાં આવેલ ક્રિયા: ____________________

૮. એક તૃતીયાંશ સભ્યો ૨ વર્ષના સમયમાં એફપીઓ ના સભ્યપદથી ખસી જાય છે.

રેટિંગ: ____________

કરવામાં આવેલ ક્રિયા: ____________________

૯. સભ્યો માટે ખાતર ની જરૂરિયાત ના આધારે એફપીઓ દ્વારા ૧૦૦ થેલી મંગાવવામાં આવ્યા પણ સભ્યો દ્વાર માત્ર ૪૦ બેગ લેવામાં આવી.

રેટિંગ: ____________

કરવામાં આવેલ ક્રિયા: ____________________

૧૦. સળંગ ૩ સીઝન માટે, ડેરી પ્રવૃત્તિમાં રોકાયેલા એફપીઓ તેના દૂધના ચિલિંગ સેન્ટર માટે કુલ જરૂરી દૂધમાંથી ૬૦% દૂરના અંતરે સ્થિત બિન-સભ્યો પાસેથી મેળવે છે, ભલે તેના જથ્થા તેના સભ્યો પાસેથી ઉપલબ્ધ હોય.

રેટિંગ: ____________

કરવામાં આવેલ ક્રિયા: ____________________

કવાયત 3:

ઉપર ચર્ચા કરેલ પરિમાણોના આધારે, ચાલો આકારણી કરીએ કે આપણા એફપીઓ કઈ હદ સુધી આપણા સભ્યો દ્વારા માલિકી ધરાવે છે અને નિયંત્રિત છે?

- -

- -

- -

- -

- -

3

સભ્યપદની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ

સત્ર ઉદ્દેશ

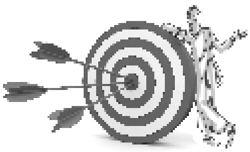

એફપીઓમાં સભ્યપદની વિવિધ મુખ્ય સુવિધાઓ વિશે જાણવા માટે

વિષયવસ્તુઓ

૧. સભ્યની ગતિશીલતા

૨. સભ્ય કેન્દ્રિયતા

3. એફપીઓ સ્તર અને સદસ્ય સ્તરે સંતુલિત લાભો; ટૂંકા ગાળાના અને લાંબા ગાળાના

૪. સભ્યના સંબંધો જાળવવા

સભ્યોના મહત્વ વિશે અને એફપીઓમાં સભ્યોની માલિકી અને નિયંત્રણ વિશે જાણ્યા પછી, ચાલો હવે નીચે સૂચિબદ્ધ કર્યા પ્રમાણે સભ્યપદની વિવિધ કી સુવિધાઓ મેળવીએ.

★ સભ્યની ગતિશીલતા

★ સભ્ય કેન્દ્રિયતા

★ એફપીઓ સ્તરે અને સભ્ય સ્તરે, ટૂંકા ગાળાના અને લાંબા ગાળાના લાભો વચ્ચે સંતુલન

★ સભ્યના સંબંધો જાળવવા

હવે, ચાલો એક પછી એક આ સુવિધાઓ જોઈએ.

૩.૧ સભ્યની સક્રિયતા

એફપીઓના કાર્યક્ષમતા અને ટકાઉપણા માટે, તે ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે કે અમે સભ્યોની નોંધણી કરીએ અને તેમને જરૂરી સેવાઓ આપીને જાળવી રાખીએ કારણ કે સભ્યો એફપીઓના ગ્રાહકો છે. અમારા એફપીઓમાં સભ્યપદ એવું હોવું જોઈએ કે અમે અસરકારક રીતે તેમની સેવા કરવામાં સક્ષમ છીએ અને તે જ સમયે, એફપીઓના શાસન અને સંચાલનમાં સભ્યોની અસરકારક ભાગીદારી માટે અમારી પાસે મિકેનિઝમ છે. નીચે દર્શાવ્યા મુજબ એફપીઓમાં સભ્યોની ગતિવિધિ ત્રણ સ્તરોમાં થાય છે.

આકૃતિ ૨ : સભ્યની ગતિશીલતા

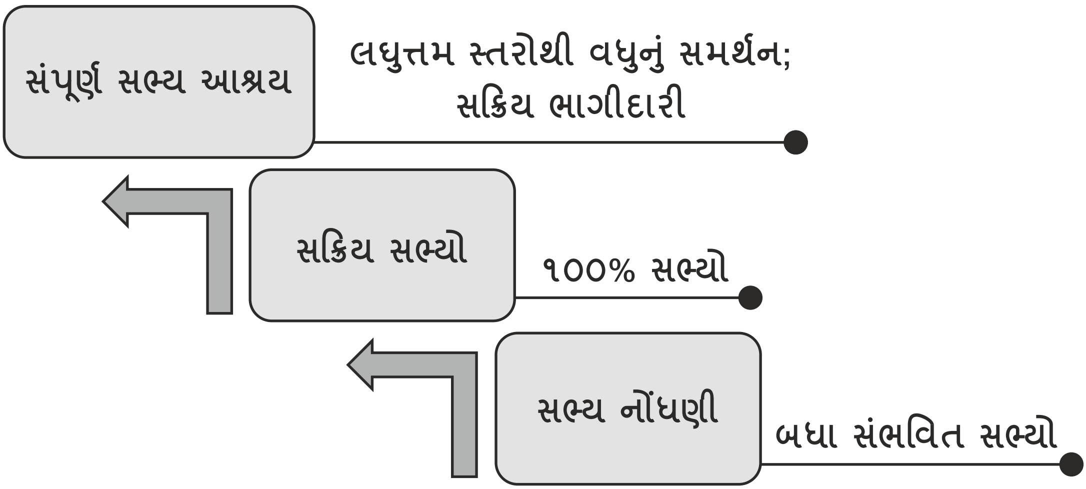

★ સભ્યની નોંધણી - એફપીઓ ઓપરેશનલ ક્ષેત્રના તમામ સંભવિત સભ્યો - સભ્યતા પાત્રતાના માપદંડ મુજબ - શેર મૂડી ગતિશીલતા

★ સક્રિય સભ્યો - લઘુત્તમ સભ્યપદ ચાલુ રાખવાના માપદંડની સભા - સક્રિય સભ્યો બનવા માટે ૧૦૦% - જાળવી રાખતા સભ્યો

★ પૂર્ણ સભ્ય આશ્રય - આશ્રયદાતા એટલે કે સભ્યો દ્વારા બધી સેવાઓનો ઉપયોગ - લઘુત્તમ સભ્યપદ ચાલુ રાખવાના માપદંડથી વધુ - બેઠકો, મતદાન, નિર્ણય લેવામાં સક્રિયપણે ભાગ લેવો

ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે, ફક્ત શેરધારકો તરીકે એફપીઓ માં માત્ર સભ્યોની નોંધણી કરવી તે પૂરતું નથી. એફપીઓ ની કામગીરી માટે, સભ્યોએ સક્રિય હોવું જોઈએ, એટલે કે તેમના પેટાનિયમોમાં

જણાવ્યા મુજબ એફપીઓ પાસેથી ઓછામાં ઓછી નિયત સેવાઓ લેવી જોઈએ (દા.ત. ડેરી કોઓપરેટિવમાં વર્ષમાં ૧૮૦ દિવસથી વધુ ૧૮૦ લિટર દૂધ). એફપીઓના ટકાઉ કાર્ય માટે, સભ્યોએ નિર્ણય લેવા અને મતદાનમાં સક્રિયપણે ભાગ લેવો પડે છે.

ઉપરોક્ત ત્રણેય સ્તરોમાં સભ્યોને કાર્યરત કરવા તે BoD સભ્યોની મુખ્ય જવાબદારી છે. આ માટે, BoDએ સભ્યો દ્વારા સંપૂર્ણ સમર્થન, નિયમિત અને યોગ્ય GB સભાઓ, ચૂંટણીઓ, નિર્ણય લેવા વગેરે માટે સદસ્યતા ચાલુ રાખવા ઉપરાંત સેવાઓની જોગવાઈને સુનિશ્ચિત કરવી પડશે.

તેમજ BoDએ તેમના સ્ટાફ અથવા સહાયક એજન્સીઓ દ્વારા સમયાંતરે જરૂરી સભ્ય શિક્ષણની ખાતરી કરવી પડશે જેથી તે ત્રણેય સ્તરે એકત્રિત થઈ શકે.

આત્મનિરીક્ષણ કરવા માટે પ્રશ્નો

૧. શું તમારા ઓપરેશનલ ક્ષેત્રના મોટાભાગના સંભવિત / પાત્ર ખેડુતો તમારા એફપીઓમાં સભ્યો તરીકે જોડાયા છે?

૨. શું તમારા એફપીઓ ના મોટાભાગના સભ્યો સક્રિય છે?

૩. તમારા સભ્યોનું કેટલું પ્રમાણ સક્રિય સભ્યના માપદંડોથી વધુ તમારી સેવાઓનો ઉપયોગ કરે છે, તમારા એફપીઓના કાર્યમાં સક્રિયપણે ભાગ લે છે?

૩.૨ સભ્ય કેન્દ્રિત

ચર્ચા પ્રશ્ન: જો કોઈ એફપીઓ તેમના સભ્યોને હંમેશાં મર્યાદિત સેવાઓ પ્રદાન કરવા માટે સક્ષમ છે તો શું?

સભ્યો એફપીઓના ગ્રાહક હોવાથી, અન્ય સેવા પ્રદાતાઓની તુલનામાં એફપીઓ તેમના સભ્યોમાં વધુ કેન્દ્રીય હોય તે જરૂરી છે. દા.ત., સભ્યો પાસેથી મગફળીની ખરીદીની સેવા માટેના એફપીઓ એ વિસ્તારના અન્ય ખરીદદારો કરતા વધારે ખરીદી કરવી પડે છે.

એનો અર્થ એ કે જો કોઈ એફપીઓ સતત અને ગુણવત્તાપૂર્વક સભ્યોની જરૂરિયાતોની ઓછામાં ઓછી ૫૦% જેટલી સેવાઓ પૂરી પાડે છે (જેથી અન્ય કોઈપણ સેવા પ્રદાતા કરતા વધારે હોઈ શકે) પૂરી કરી શકે, તો અમે કહી શકીએ કે એફપીઓ સભ્યો સુધી કેન્દ્રિત છે.

સભ્ય કેન્દ્રીયતા એ એફપીઓ ની સેવાઓ તેના સભ્યોની જરૂરિયાત માટે કેટલી મહત્વપૂર્ણ / સંબંધિત છે તેનો સંદર્ભ આપે છે. એટલે કે, જો એફપીઓ ની સેવાઓ સભ્યોની જરૂરિયાતો સાથે સંબંધિત / કેન્દ્રિય હોય, તો સભ્યોને લાગે છે કે એફપીઓ તેમના માટે મહત્વપૂર્ણ છે.

સભ્ય કેન્દ્રિયતાનું ચિત્રણ:

અનંતા એફપીઓમાં, મગફળી એ તમામ સભ્યો માટેનો મુખ્ય પાક છે. તે એફપીઓ માં સભ્યની સરેરાશ વિગતો નીચે મુજબ છે.

ઇનપુટ્સની કિંમત - એકર દીઠ રૂ. ૧૨૦૦૦ (બીજ, ખાતર, જંતુનાશક દવા સહિત)

આઉટપુટનું મૂલ્ય - રૂ. ૨૪,૦૦૦ (એકર દીઠ ૬ ક્વિન્ટલ; રૂ. ૪૦૦૦ પ્રતિ ક્વિન્ટલ ભાવ પર)

એફપીઓતરફથી સેવાઓનું કુલ મૂલ્ય - રૂ. ૩૬૦૦૦ / એકર

કુલ ઇનપુટ્સમાંથી રૂ. ૮૦૦૦ (જે ખાતરો અને બીજ છે) એફપીઓમાંથી લેવામાં આવ્યા છે.

આઉટપુટમાંથી, ૪ ક્વિન્ટલ એફપીઓને વેચવામાં આવે છે - રૂ .૧૬,૦૦૦

આમ, એફપીઓમાંથી લેવામાં આવેલી સેવાઓની કુલ કિંમત - રૂ. ૨૪,૦૦૦ (રૂ .૮,૦૦૦ + રૂ.૧૬,૦૦૦)

આમ, જરૂરી કુલ સેવાઓમાંથી બે તૃતીયાંશ (રૂ. ૩૬,૦૦૦ માંથી રૂ. ૨૪,૦૦૦) ૬૬% છે જે એફપીઓપાસેથી લેવામાં આવી છે જે ઉચ્ચ સભ્ય કેન્દ્રિય છે.

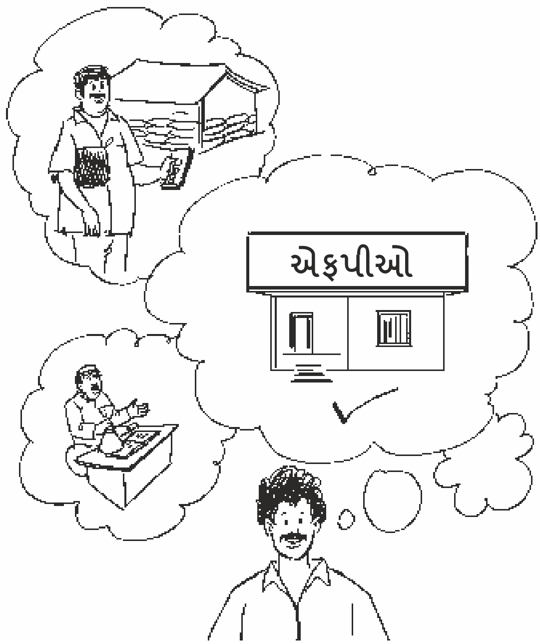

કવાયત ૨:

નીચે આપેલ એફપીઓ માં કેન્દ્રિયતાના કેટલાક દાખલા છે. કેન્દ્રિયતા ઉપરની ઉપરોક્ત ચર્ચાના આધારે, આપણે સંબંધિત દરેક કેન્દ્રિયતા હાજર છે કે નહીં તે દરેક ઉદાહરણનો જવાબ આપવાની જરૂર છે (હા / ના). જવાબ માટે પણ ખુલાસો આપવો પડશે.

૧. એક ખેડૂત તેની કુલ જમીનના ૨.૫ એકર જમીનમાંના ૨ એકરમાં કપાસ ઉછેર કરે છે અને કપાસ તેના પરિવાર માટે આવકનો મોટો સ્રોત છે. કપાસ માટે ઇનપુટ સપ્લાય, ક્રેડિટ, પ્રાપ્તિ, વેલ્યુ એડિશન અને માર્કેટિંગનો ધંધો લેવા એક એફપીઓ આ ક્ષેત્રમાં આવી રહ્યો છે. શું ખેડૂત એફપીઓમાં સભ્ય તરીકે જોડાવામાં રસ લેશે?

જવાબ: ________________________

સમજૂતી: ____________________________

૨. ઉપરોક્ત કિસ્સામાં, ઉદાહરણ તરીકે, ૫ વર્ષો પછી, જો સોયાબીન કપાસ કરતા આવકનો પ્રાથમિક સ્રોત બની જાય, તો શું એફપીઓ સોયાબીનની જરૂરિયાત માટે તેની સેવાઓ બદલી શકે?

જવાબ: ________________________

સમજૂતી: ____________________________

૩. બીજા કિસ્સામાં, ડાંગર એ વિસ્તારના મોટાભાગના ખેડુતોની આજીવિકાનો પ્રાથમિક સ્રોત છે જ્યારે દુધાળા પશુઓનું પ્રમાણ ખૂબ ઓછું છે. જો કે, આ વિસ્તારમાં ડેરી સહકારીને પ્રોત્સાહન આપવાની દરખાસ્ત છે. શું આ એફપીઓ તે ક્ષેત્રના સભ્યો માટે કેન્દ્રિય હોઈ શકે છે?

જવાબ: ________________________

સમજૂતી: ____________________________

કવાયત ૨

ચાલો નીચેના પાસાઓ પર અમારા સભ્યોને અમારા એફપીઓની સેવાઓનું મૂલ્યાંકન કરીએ.

ક્ર.	વિગતો	હાલની સ્થિતિ
૧	સેવા આપતા સભ્યોની સંખ્યા	
૨	સભ્યોને પૂરી પાડવામાં આવતી સેવાઓનું મૂલ્ય	
૩	એકર દીઠ ઇનપુટ સપ્લાયની કિંમત	
૪	એકર દીઠ આઉટપુટનું મૂલ્ય	
૫	સેવાઓનું કુલ મૂલ્ય	
૬	કુલ ઇનપુટ્સ એફપીઓ	
૭	આઉટપુટમાંથી, ક્વિન્ટલમાંથી કઈ એફપીઓ ને વેચવામાં આવતું નથી	
૮	એફપીઓ માંથી લેવામાં આવેલી સેવાઓનું કુલ મૂલ્ય	
૯	જરૂરી કુલ સેવાઓનો ટકાવારી એફપીઓ પાસેથી લેવામાં આવી રહ્યો છે	
૧૦	સભ્યોની કેન્દ્રિયતા (ઉચ્ચ / નીચું)	

ચાલો આપણે મૂલ્યાંકન કરીએ કે અન્ય સેવા પ્રદાતાઓની તુલનામાં આપણું એફપીઓ સભ્યોમાં કેન્દ્રિય છે કે નહીં. જો નહીં, તો આપણા એફપીઓ ને આપણા સભ્યો માટે વધુ કેન્દ્રિત કરવા માટે ક્રિયાત્મક બિંદુઓ શું હોઈ શકે?

3.3 સભ્ય અને એફપીઓ સ્તરે સંતુલિત લાભ માટે ના પ્રયત્નો

આ વિભાગમાં, અમે સભ્ય સ્તરે અને એફપીઓ સ્તરે સંતુલન લાભોની મહત્વપૂર્ણ આવશ્યકતા જોઈએ છીએ; ટૂંકા ગાળાના અને લાંબા ગાળાના. જ્યારે એફપીઓ નો અંતિમ હેતુ તેમના સભ્યોને લાભ આપવાનો છે, તો એફપીઓ સ્તરે પણ જરૂરી લાભોની ખાતરી કરવી મહત્વપૂર્ણ છે. એફપીઓ માટે કોઈ ફાયદો નહીં - એફપીઓ ચલાવી શકતું નથી - જરૂરી સેવાઓ પ્રદાન કરી શકતું નથી - તેથી સભ્યો માટે પણ કોઈ ફાયદો નહીં.

હવે, ચાલો નીચેના બે જુદા જુદા એફપીઓ ના દૃશ્યો પર એક નજર કરીએ.

દૃશ્ય એફપીઓ ૧: એફપીઓ તેમના સભ્યો પાસેથી શાકભાજીની ખરીદી અને કોર્પોરેટ ખરીદદારોને વેચવામાં રોકાયેલ છે. સભ્યોને આ સેવા પ્રદાન કરવા માટે, એફપીઓએ રોકાણ ખર્ચ (સંગ્રહ કેન્દ્ર, પરિવહન વાહન), સ્ટાફ, મજૂર વગેરેનો ખર્ચ કર્યો. જો કે, એફપીઓ ના BoD, સભ્યોને તમામ ગુણવત્તાવાળા ઉત્પાદનો માટે, બજારભાવ કરતા ઘણા ઉંચા ભાવ પર આપ્યા જેના પરિણામે એફપીઓ ને નુકસાન થયું છે અને રોકાણ અને મૂડીના ખર્ચમાં અસમાનતા આવી ગઈ.

દૃશ્ય એફપીઓ ૨: આ એફપીઓ પણ સમાન ખર્ચમાં સમાન સેવા સાથે રોકાયેલ છે. જો કે, આ એફપીઓ, સભ્યોને ત્રણ જુદા જુદા ગુણો માટે અને વજન, કમિશન, ટ્રાન્સપોર્ટેશન અને પ્રતીક્ષાના સમયની યોગ્ય શરતો માટે બજાર મુજબ પ્રતિસ્પર્ધાત્મક ભાવ પૂરા પાડે છે. આને ધ્યાનમાં રાખીને, સભ્યોને લાંબા ગાળે ફાયદો થાય છે અને એફપીઓ માર્જિન બનાવે છે, જેની સાથે તે તેના ખર્ચને પહોંચી વળે છે અને વધુ સારી રીતે સભ્યોની સેવા કરવાનું ચાલુ રાખે છે.

કૃપયા નીચેની જગ્યાનો ઉપયોગ કરો અને ઉપરના બે દૃશ્યો પર અસરો લખો:

દૃશ્ય એફપીઓ ૧	દૃશ્ય એફપીઓ ૨:

વિશ્લેષણમાંથી, તે જોવાનું ખૂબ જ સ્પષ્ટ છે કે કોઈ પણ સેવાના પરિણામ માત્ર સભ્ય સ્તરે જ નહીં, પણ એફપીઓ સ્તરે પણ મળવાના છે. એવી કોઈ પ્રવૃત્તિ હોવી જોઈએ નહીં કે જે ફક્ત સભ્યોને જ ફાયદો કરે પરંતુ એફપીઓ નહીં અથવા ફક્ત એફપીઓને જ નહીં પરંતુ સભ્યોને નહીં સભ્ય સ્તરે અને એફપીઓ કક્ષાએ મળેલા લાભમાં સંતુલન રાખવું એ BoDની નિર્ણાયક ફરજ છે. આ અંગે BoDએ જરૂરી સભ્ય શિક્ષણ લેવાનું રહેશે.

હવે, સભ્યોની અપેક્ષાઓ અને એફપીઓના ટકાઉપણા વચ્ચેના વિરોધાભાસનાં અન્ય ઉદાહરણો જોઈએ.

સેવા	સભ્યોની અપેક્ષા	એફપીઓનું ટકાઉપણું
ખાતરો સપ્લાય કરે છે	ઓછી કિંમત, દરવાજા સુધી વિતરણ	ખાતરના વ્યવસાયમાં ઓછા માર્જિન
કૃષિ મશીનરી	લાંબા ગાળા અને કામના વધુ ભાર માટે ઇચ્છા રાખે છે	મશીનરીનું ઝડપી અવમૂલ્યન, ઉચ્ચ કામગીરી અને જાળવણી ખર્ચ
શાકભાજીની ખરીદી	નબળી ગુણવત્તા માટે ઊંચી કિંમત; સ્થળ પર ચુકવણી	ગુણવત્તા બગડવાનું જોખમ, બજારનું જોખમ

ઉપરોક્ત ઉદાહરણોમાંથી, તે જાણી શકાય છે કે કેટલીકવાર સભ્યોની અપેક્ષાઓ અને એફપીઓના ટકાઉપણા વચ્ચે તકરાર થઈ શકે છે. જો કોઈ અન્ય સેવા પ્રદાતાની તુલનામાં સભ્યોની અપેક્ષાઓ ખૂબ ઊંચી હોય, તો તે એફપીઓ માટે ઊંચી કિંમતોમાં પરિણામે છે અને એફપીઓની આવક ધ્વરા ખર્ચને પહોંચી વળાતું ન હોવાને લીધે તે તેની સેવાઓ અટકાવી શકે નહીં. આમ, સભ્યોની અપેક્ષાઓ અને એફપીઓના ટકાઉપણાને સંતુલિત કરવું એ બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સ સભ્યોની મુખ્ય ફરજ છે.

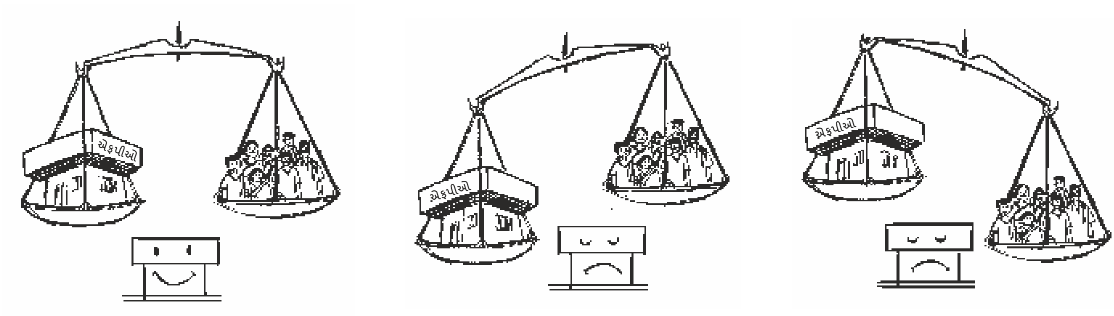

ગાળાના અને લાંબા ગાળાના લાભોને સંતુલિત કરવા

ટૂંકા ગાળાના લાભો અને લાંબા ગાળાના લાભો વચ્ચે સંતુલન રાખીને સભ્યોને એકત્રિત કરવાનું પણ ખૂબ મહ્ત્વનું છે. ટૂંકા ગાળામાં પણ કેટલાક સ્પર્ધકો હંગામી આકર્ષણો આપીને સભ્યોને આકર્ષિત કરવાનો પ્રયાસ કરી શકે છે, એફપીઓમાં સભ્ય હોવાને કારણે પણ સભ્યોને લાંબા ગાળાના લાભો માટે શિક્ષિત કરવાનું મહ્ત્વપૂર્ણ છે.

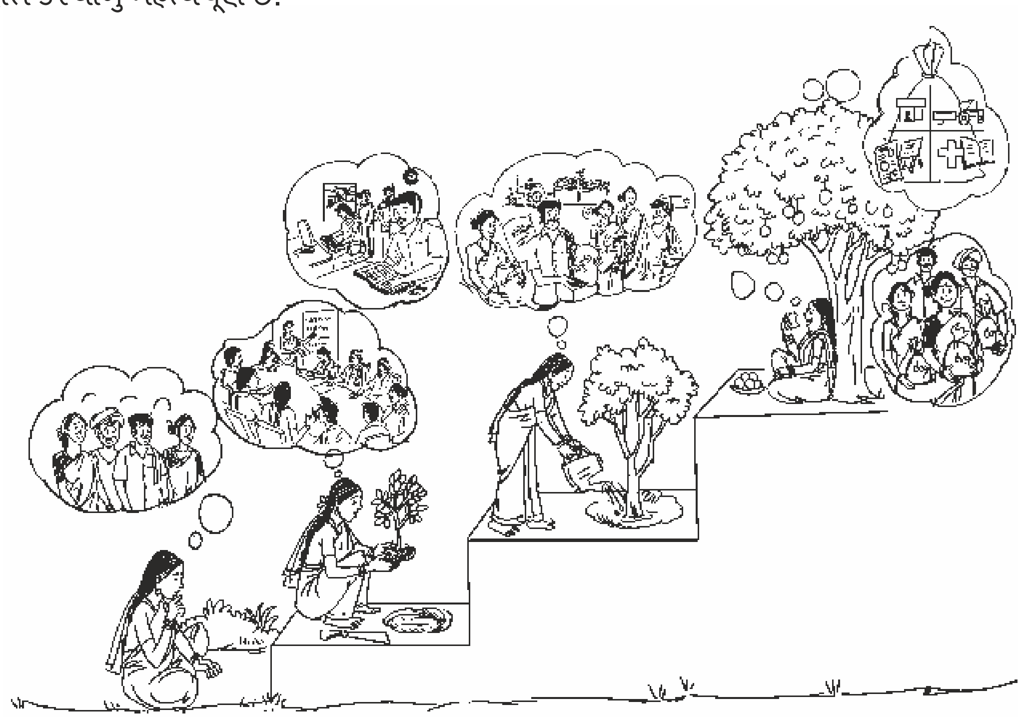

ઉદાહરણ તરીકે, એફપીઓ તેના સભ્યો પાસેથી ટમેટાની ખરીદી કરે છે અને ઉત્પાદનનું ખરીદદારો સુધી માર્કેટિંગ કરે છે. તેમના સભ્યોને તાત્કાલિક લાભ અપાવવાના ધસારામાં, એફપીઓ પ્રતિ કિલો રૂ .૧૦ ચૂકવે છે, જ્યારે સમાન ગુણવત્તા માટેનો હાલનો બજાર દર પ્રતિ કિલો રૂ .૫ હતો. આના પરિણામે સભ્યો ટૂંકા ગાળાના લાભ માટે આકર્ષિત થાય છે, એફપીઓ પ્રતિ કિલો રૂ .૧૦ થી વધુના ભાવે વેચાણ કરી શકતું નથી, આમ નુકસાન થાય છે અને સભ્યો માટે ખરીદી સેવા વિસ્તૃત કરી શકાતી નથી.

બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સે એફપીઓ સ્તરે પણ ટકાઉપણાની જરૂરિયાત અંગે જરૂરી સભ્ય શિક્ષણ લેવાનું રહેશે કારણ કે તે તેમનું પોતાનું સંગઠન છે. ટકાઉપણું એફપીઓ માં વધુ રોકાણ તરફ દોરી જાય છે અને આમ ગુણવત્તાવાળી સેવાઓ પ્રદાન કરી શકે છે જેના દ્વારા સભ્યોને લાંબા ગાળે ફાયદો થશે. નહિંતર, સભ્યોને ટૂંકા સમય માટે લાભ મળી શકે છે, પરંતુ એફપીઓ જીવંત રહેશે નહીં અને તેથી સભ્યોને સેવાઓ આપવાનું ચાલુ રાખી શકશે નહીં, પરિણામે સભ્યોને કોઈ ફાયદો થશે નહીં.

૩.૪ સભ્યના સાથેના સંબંધો

સભ્યો એફપીઓ ના મલિક પણ છે અને ગ્રાહક પણ, તેથી તેમની સાથે વ્યવહાર અને સબંધો જાળવવાનું મહ્ત્વપૂર્ણ છે. સભ્યના સંબંધો માટેની વિવિધ રીતો નીચે વર્ણવવામાં આવી છે.

આકૃતિ 3 : સભ્યના સંબંધોની રીતો

માહિતી અને સંદેશાવ્યવહાર	★ પત્રિકાઓ ★ વાર્ષિક હિસાબ ★ માહિતી બોર્ડ
પ્રતિસાદ	★ સેવાઓ ★ ફરિયાદ નિવારણ
સુવિધાઓ	★ એફપીઓ કચેરી ખાતે ★ સંગ્રહ કેન્દ્ર, ઇનપુટ ડિલિવરી સેન્ટર જેવા સભ્ય ક્રિયાપ્રતિક્રિયાવાળા ક્ષેત્રો
સેવા વિતરણ	★ ગુણવત્તાયુક્ત સેવાઓ, સમયસર ★ શ્રેષ્ઠ કામગીરી કરનારા સભ્યો માટે પ્રોત્સાહનો / પુરસ્કારો
ઓળખની જરૂર છે	★ સમય-સમય પર જરૂરિયાતો બદલવી
સભ્ય શિક્ષણ	★ તાલીમ ★ પ્રકાશન મુલાકાત ★ જાગૃતિ માટેની સભાઓ

ઉપર સૂચવ્યા મુજબ, એફપીઓ વિવિધ રીતે તેમના સભ્યો સાથે સંબંધ જાળવી શકે છે. સભ્ય શિક્ષણ, માહિતી અને સંદેશાવ્યવહાર આ સંદર્ભે ખૂબ અસરકારક છે. સેવાઓ, જરૂરિયાતો, ગુણવત્તા વગેરે વિશે નિયમિત પ્રતિસાદ લેવો પડે છે જેથી સમય-સમય પર સુધારો થતો જાય. સભ્યો માટે જરૂરી સુવિધાઓની ખાતરી કરવી પણ મહત્વપૂર્ણ છે, ઉદાહરણ તરીકે - શૌચાલયો, પીવાનું પાણી, બેઠક વગેરે.

ફરિયાદ નિવારણ મિકેનિઝમ

કોઈપણ સભ્યને લગતી ફરિયાદોનો વ્યવસ્થિત અને સમયસર નિકાલ કરવી જરૂરી છે. એફપીઓ ફરિયાદોના નિવારણ માટે બોર્ડના સભ્યોની નિમણૂક કરશે. તેઓ ફરિયાદોની પ્રકૃતિ - વહીવટી, નાણાકીય વગેરેના આધારે એક અથવા બહુવિધ સમિતિઓની નિમણૂક કરી શકે છે.

- ★ સમિતિ અને સંપર્ક વ્યક્તિનું નામ નોટિસ બોર્ડ અને પત્રિકા પર સ્પષ્ટ રીતે દર્શાવવામાં આવવું જોઈએ;
- ★ સંબોધનની પ્રક્રિયા અને આશરે સમયરેખા પણ પ્રદર્શિત થવી જોઈએ;
- ★ મૌખિક / લેખિતમાં વ્યક્તિના નામ, ફરિયાદના પ્રકાર વગેરેના સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ સાથે તમામ ફરિયાદોનો સ્વીકાર થવો જોઈએ.
- ★ નજીકની બોર્ડ સભામાં કાર્યસૂચી વિષયવસ્તુની જેમ આ મુદ્દો ઉઠાવવો જોઈએ અને તેને ધ્યાનમાં લેવો જોઈએ;
- ★ મુદ્દાને સમજવા અને સ્પષ્ટ કરવા માટે સમિતિના સભ્યોએ રૂબરૂ મળવું જોઈએ;
- ★ નિર્ણયની જાણ કરવા માટે લેખિતમા મિનિટ બુક લખવું અને યોગ્ય દસ્તાવેજો તૈયાર કરવા;
- ★ ન્યાયિક બાબતમાં, કાનૂની સલાહકારની મદદથી કેસને નજીકની કોર્ટમાં લઈ જવો જોઈએ.

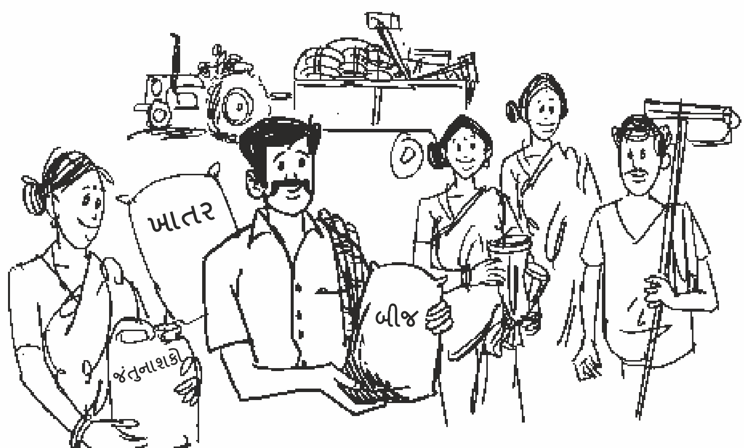

૪

એફપીઓ માં સભ્યપદ - કોણ? કેવી રીતે?

સત્ર ઉદ્દેશ

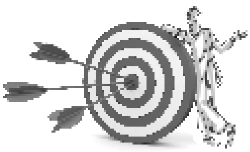

એફપીઓમાં સભ્યપદ મેળવવાના માપદંડને સમજવા માટે

એફપીઓમાં સભ્યપદ મેળવવાની પ્રક્રિયાઓને સમજવા માટે

મુખ્ય વિષયવસ્તુઓ

૧. સભ્યનો પ્રવેશ

૨. સભ્યનો અંત

3. સભ્યની સમાપ્તિ

અમારા એફપીઓના પેટાનિયમો / AoAમાં, સભ્યોની લાયકાત અને અયોગ્યતા અનુસાર, સભ્યોની નોંધણી કરવાની જવાબદારી અમારા એફપીઓની છે.

સભ્યપદ મેળવવા માટેની કાર્યવાહી

★ એફપીઓમાં સભ્યપદ લેવાની ઇચ્છા ધરાવનાર વ્યક્તિ એફપીઓના સચિવ, સચિવ / CEO પાસે અરજી રજૂ કરશે, જે બદલામાં તેની વિચારણા માટે બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સ (BoD) સમક્ષ મૂકશે.

★ સભ્યપદ માટેની અરજીની તારીખથી 30 દિવસની અંદર કરવામાં આવશે અને BoDના નિર્ણય **અને** કારણો સાથે અરજદારોને જણાવવામાં આવશે.

★ અરજદારે રૂ. પ્રવેશ ફી તરીકે _______ અને રૂ. _______ પ્રવેશના સમયે, શેરની મૂડી અને અન્ય અમલીકરણો લાગુ થઈ શકે છે.

★ એફપીઓ સભ્ય દ્વારા ચૂકવવામાં આવતી શેરની મૂડી માટે સભ્યને રસીદ અને બોન્ડ જારી કરે છે અને સભ્યપદના રેકોર્ડને અપડેટ કરે છે.

આ બાબતે BoDનો નિર્ણય અંતિમ છે અને તે કાયદા, પેટાનિયમો, વ્યવસાય અને વહીવટના નિયમોની જોગવાઈઓને આધિન છે.

સભ્યપદની સમાપ્તિ

કયા સંજોગોમાં સભ્યપદ બંધ/ જપ્ત થઈ જશે?

★ સભ્યપદ પરત ખેંચવા પર, - એફપીઓના BODની મંજૂરી બાદ.

★ એફપીઓ પેટાનિયમ / વ્યવસાય નિયમોમાં ઉલ્લેખિત કોઈપણ ગેરલાયકાતને આકર્ષિત કરવા પર

★ સભ્યએ એફપીઓ દ્વારા પ્રદાન કરેલા કોઈપણ વ્યવહાર અથવા સેવાઓમાં એક વર્ષથી ભાગ લીધો નથી

★ એફપીઓના હિત માટે હાનિકારક પ્રવૃત્તિઓ કરવા બદલ સભ્યપદમાંથી હાંકી કાઢવા પર

સભ્યપદના આવા સમાપ્તિ પર, એફપીઓ સાથેના સભ્યના ખાતાનું સમાધાન એફપીઓના નિયમો અનુસાર કરવામાં આવશે.

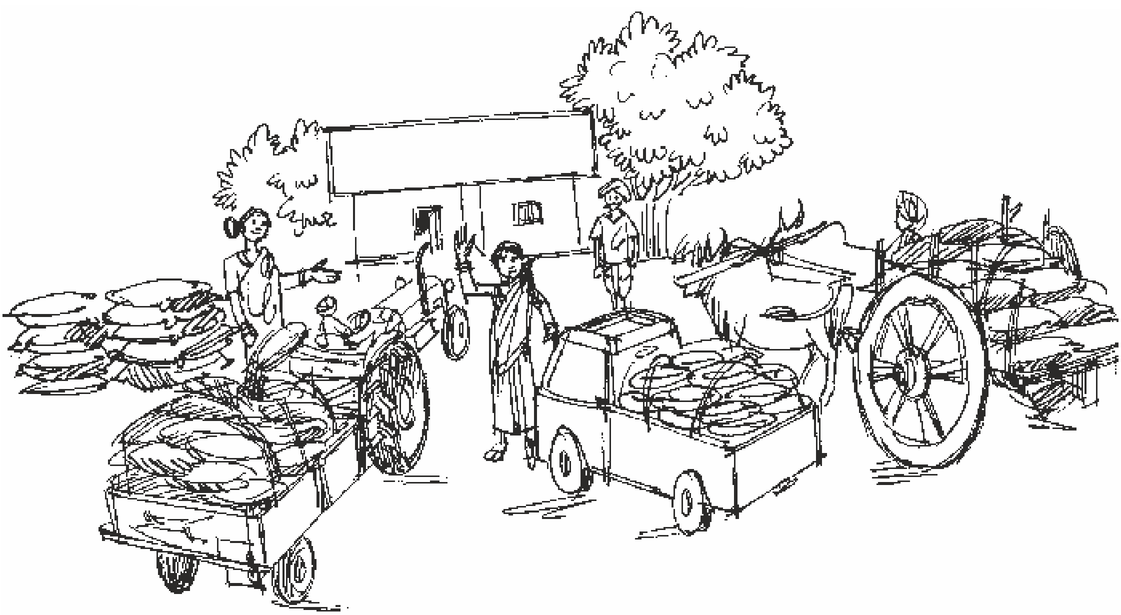

૫

મૂડી ફાળો -
સભ્યપદ એ માલિકી છે

સત્ર ઉદ્દેશ

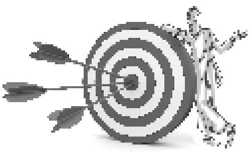

એફપીઓ માં શેર મૂડીની જરૂરિયાત વિશે જરૂરી સમજ મેળવવા માટે

એફપીઓ માં ઉચ્ચ સદસ્ય નાણાકીય હોડ બનાવવાના મહત્વની કદર કરવા માટે

વિષયવસ્તુઓ

૧. એફપીઓ માટે શેરની મૂડી

૨. એફપીઓ માં ઉચ્ચ સદસ્ય નાણાકીય હોડનું મહત્વ

પરિચય

અગાઉના સત્રમાં, આપણે જોયું છે કે એફપીઓમાં માલિકી જાળવવાનો મુખ્ય માર્ગ એ એફપીઓની મૂડીમાં સભ્યોના ફાળો છે. જો એફપીઓ એ સાચી સભ્યની માલિકીની સંસ્થા હોવી જોઈએ અને ટકાઉ રહેવાની હોય, તો તેના સભ્યોની નોંધપાત્ર મૂડી હોવી જરૂરી છે. આ સત્રમાં, અમે સભ્યોના આ સૌથી મહત્વપૂર્ણ કાર્યને જોઈએ છીએ.

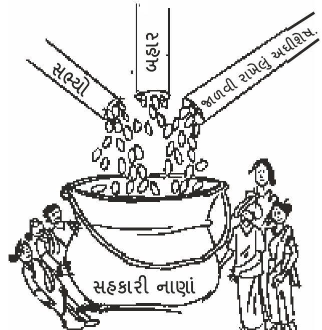

ચર્ચાના પ્રશ્નો:

૧. એફપીઓ નો વ્યવસાય શરૂ કરવા માટે ભંડોળના સ્રોત કયા છે?

૨. શેર કેપિટલ માટે તમારો અર્થ શું છે?

એફપીઓ વ્યવસાય માટે મૂડીની જરૂર હોય છે, અને તેઓ ત્રણ મુખ્ય સ્રોતોથી મૂડી ઉત્પન્ન કરી શકે છે:

a. સભ્ય-માલિકોની શેર મૂડી દ્વારા.

b. એફપીઓ વ્યવસાય દ્વારા ઉત્પન્ન કરેલ જાળવેલ અધિશેષ રકમથી

c. અનુદાન અથવા લોનના રૂપમાં બહારના લોકો પાસેથી.

સભ્ય શેર મૂડી બે આવશ્યક લક્ષ્યો ધરાવે છે: સભ્ય શેરો એફપીઓને પર્યાપ્ત મૂડી આધાર પૂરો પાડે છે, અને તે માલિકીની ભાવના બનાવે છે.

સભ્ય શેર મૂડી એફપીઓ માટે વ્યક્તિગત સભ્ય પ્રતિબદ્ધતા રજૂ કરે છે. તે વ્યક્તિગત સભ્યની નાણાકીય હોડને પણ ઓળખે છે. ત્યારે જ તે પાછું ખેંચાય છે જ્યારે સભ્ય એફપીઓ છોડે છે .

"એફપીઓ શા માટે તેના સભ્યો પાસેથી શેર મૂડી એકત્રિત કરે છે?"

"શેર મૂડી એ માલિકીના સિક્કાની એક બાજુ છે, અને સભ્યના લાભો બીજી બાજુ છે. માલિકો તેમના ઇક્વિટી રોકાણોથી વ્યવસાય માટે સમર્થન પ્રદાન કરે છે અને બદલામાં સહકારી સભ્ય-માલિકોને લાભ પૂરો પાડે છે. સભ્ય માટે સૌથી મહત્વનો ફાયદો એફપીઓ નું પોતાનું અસ્તિત્વ છે. લોકો એફપીઓ માં રોકાણ કરે છે કારણ કે તેઓ તેની સેવાઓનો ઉપયોગ કરવા ઈચ્છે છે. આ ઉપરાંત, સભ્યો સમુદાયના ભાગ બનવાનો લાભ મેળવે છે, એફપીઓના મિશનને સમર્થન આપે છે તેમ જ તે સમુદાયને સેવા આપે છે".

ચર્ચા પ્રશ્ન: કયા પ્રકારનું ભંડોળ શ્રેષ્ઠ છે?

એફપીઓ સમુદાય આધારિત ઉદ્યોગો હોવાનો ફાયદો દર્શાવે છે, જ્યાં મોટી સંખ્યામાં લોકો પાસેથી પ્રમાણમાં ઓછી રકમનું ભંડોળ એક વિશાળ આધાર બનાવી શકે છે જેમાંથી મોટી માત્રામાં મૂડીનો લાભ કરવો શક્ય છે. સભ્યના શેરો મર્યાદિત અને એકઠા થવામાં મંદ હોઈ શકે છે, ખાસ કરીને એફપીઓ કે જે વિસ્તૃત થવાનો ઇરાદો ધરાવે છે.

શેર રોકાણો બેન્કો અને અન્ય ધીરનાર માટે સભ્ય-માલિકની પ્રતિબદ્ધતા દર્શાવે છે. જો કે, મૂડીનો પ્રકાર અને સ્રોત મહત્વપૂર્ણ છે કારણ કે તેઓ જોડાયેલ નિયમો અને શરતો નિર્ધારિત કરે છે.

કેસ અધ્યયન

ધારણી એફપીઓ કમલાપુર બ્લોકના ખેડૂતો સાથે કામ કરી રહ્યું છે. તે સહકારી કાયદા હેઠળ નોંધણી પામેલ છે. જે ખેડૂતો સેવાઓનો ઉપયોગ કરવા ઇચ્છે છે અને એફપીઓદ્વારા સૂચવવામાં આવેલ પેટાનિયમોની જોગવાઈઓ અને અન્ય શરતોનું પાલન કરે છે તેઓએ શેર મૂડી અને પ્રવેશ ફી ચૂકવી છે અને સભ્ય બન્યા છે. એફપીઓ સભ્યો અને બિન-સભ્યો પાસેથી પણ ઉત્પાદન પ્રાપ્ત કરે છે. જો કે, એફપીઓ તેના વ્યવસાયના નિયમો અનુસાર, બિન-સભ્યોની ઉપ્લબ્ધિની ખાતરી કરી રહ્યું છે કે તે કુલ ખરીદીના ૨૦% કરતા વધારે ન હોય.

એફપીઓને સમજાયું છે કે સભ્યના શેરો મર્યાદિત છે અને એકઠા થવામાં ધીમું છે, તેથી, એફપીઓ તેમની પ્રવૃત્તિઓ તીવ્ર બનાવવા માટે બેંકો અને અન્ય વિકાસ સંસ્થાઓ પાસેથી લોન એકત્રિત કરી રહ્યું છે.

ત્રણ વર્ષથી, એફપીઓની સામાન્ય સમિતિએ એફપીઓ સાથેના દરેક સભ્ય દ્વારા કરવામાં આવેલા વ્યવહારોના આધારે અધિશેષના ૪૦% ફાળવવાનું નક્કી કર્યું છે. સભ્યો કહે છે કે અમે અમારા સહકારીનો વિશ્વાસ કરીએ છીએ કારણ કે તે તેમની ખરીદીથી વધારે નફો આપતો નથી, કારણ કે વ્યવહારોના પ્રમાણમાં અધિશેષ પરત આપવામાં આવે છે. એફપીઓના બોર્ડનું કહેવું છે કે તેઓ આશ્રયદાતા રિફંડ પર ધ્યાન આપે છે કારણ કે આવી રિફંડ્સ સહકારી માટે ચોખ્ખી આવક પેદા કરવા માટે યોગ્ય દબાણ બનાવી શકે છે, જે સ્વસ્થ વ્યવસાયનો એક સંકેત છે.

નીચેની જગ્યાનો ઉપયોગ કરો અને સભ્યો પાસેથી શેર મૂડી એકત્રિત કરવાના ફાયદા પર પ્રતિબિંબિત કરો.

સભ્યની નાણાકીય હોડ

હવે અમે નીચેના બે એફપીઓ પર ધ્યાન આપીશું અને સભ્યોના હિસ્સા, માલિકી અને એફપીઓના ટકાઉપણા વચ્ચેના સંબંધોનું વિશ્લેષણ કરવાનો પ્રયાસ કરીશું:

એફપીઓ ૧ : આ એફપીઓના ઓપરેશનલ ક્ષેત્ર પરના તમામ સંભવિત સભ્યો સંપૂર્ણ અધિકૃત શેર મૂડી ચૂકવીને એફપીઓના સભ્ય બન્યા. સભ્યો એફપીઓ વડે નિયમિત માસિક બચત પણ કરે છે. ફાર્મ ઇનપુટ્સ અને સંબંધિત ખર્ચ માટે, એફપીઓ સભ્યો પાસેથી થાપણો એકત્રિત કરીને સભ્યને લોન પૂરી પાડે છે અને જો જરૂરી હોય તો સભ્યો તેમની થાપણની રકમ પર ૧૦ ગણા લોનની સુવિધા મેળવી શકે છે. ઉત્પાદનની પ્રાપ્તિ દરમિયાન, એફપીઓ સભ્યો માટે ૧૦% કિંમત પણ ઘટાડે છે જે વ્યવસાય ચક્ર પૂર્ણ થયા પછી સભ્યોને પાછા ચૂકવવામાં આવે છે.

એફપીઓ ૨ : અન્ય એફપીઓ ૨ માં, ખેડૂતો એફપીઓ ૨ માં જોડાયા અને સભ્યોએ અધિકૃત શેર મૂડીનો નાના ભાગનો જ ફાળો આપ્યો. એફપીઓ તેના સભ્યોને કોઈ બચત અને લોન સેવાઓ આપી રહ્યું નથી. એફપીઓ, વિકાસની નાણાકીય સંસ્થાઓ પાસેથી બજારના વ્યાજના દરે ભંડોળ ઉધાર લે છે. જો કે, તે એફપીઓના વ્યવસાય માટે પૂરતું નથી. આથી, પ્રોત્સાહન આપતી એજન્સીએ એફપીઓને વ્યાજ વિનાની લોન આપી હતી. એફપીઓ સ્તરે ભંડોળના યોગ્ય સંચાલન માટે, નાણાકીય સંસ્થાઓએ એફપીઓ ને ખુલ્લા બજારમાંથી CEOની ભરતી કરવા સૂચન કર્યું હતું. એફપીઓ નાણાકીય સ્થિરતાને સુનિશ્ચિત કરવા માટે, એફપીઓ સ્ટાફ માટે પગાર ભરતી એજન્સીને પ્રોત્સાહન આપવું

બે એફપીઓની સ્થિતિનું સભ્યોના નાણાકીય હિસ્સા અને તેની સભ્યોની માલિકી પર અસર, નિયંત્રણ અને ટકાઉપણાના સંદર્ભમાં વિશ્લેષણ કરો. નીચેની જગ્યાનો ઉપયોગ કરો અને તમારા નિરીક્ષણો લખો:

એફપીઓ ૧	એફપીઓ ૨

ઉપરોક્ત કેસોથી, એ સમજી શકાય છે કે સભ્યોની ઊંચી નાણાકીય હોડ એફપીઓના માલિકી અને ટકાઉપણાની ખાતરી કરવા માટે ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે. લઘુતમ આંતરિક મૂડી વિના, બાહ્ય મૂડી આકર્ષિત કરવી શક્ય નથી. નોંધપાત્ર આંતરિક મૂડી વિના, ત્યાં આંતરિક માલિકી રહેશે નહીં અને આવા એફપીઓ મોટે ભાગે બાહ્ય એજન્સીઓ દ્વારા નિયંત્રિત થાય છે.

જો ત્યાં નોંધપાત્ર સભ્યની નાણાકીય હોડ હોય, તો નિર્ણય પ્રક્રિયા અને એફપીઓ ની અન્ય પ્રવૃત્તિઓમાં સભ્યોની માલિકી અને સક્રિય ભાગીદારીની જરૂર રહેશે.

એફપીઓમાં સભ્યોને નાણાંકીય વલણ અપનાવવાની રીતો નીચે આપેલ છે.

- ★ શેર મૂડી
- ★ થાપણો
- ★ લોન
- ★ મૂડી આવશ્યકતાઓમાં ફાળો
- ★ બચત
- ★ રોકી રાખવામાં આવેલ કિંમત

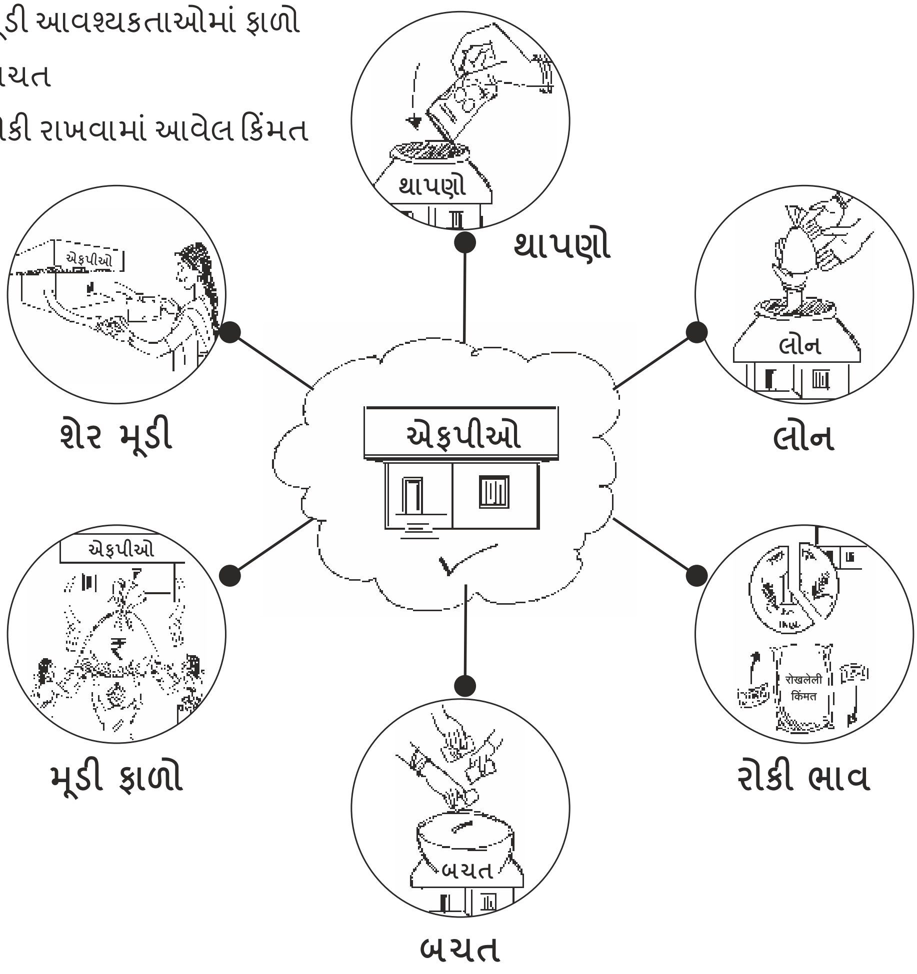

પરિશિષ્ટ I:

MACS અધિનિયમ ૧૯૯૫ મુજબ સભ્યપદ માટેની જોગવાઈઓ

"સભ્ય" એટલે વ્યક્તિગત નિર્માતા અથવા નિર્માતા એન્ટરપ્રાઇઝ જે એફપીઓના પેટાનિયમોમાં ઉલ્લેખિત સભ્યતા પાત્રતાના માપદંડને પૂર્ણ કરે છે અને જેમણે શેર મૂડી ચૂકવી છે.

૧. પેટાનિયમોને આધિન, કોઈપણ વ્યક્તિ કે જે સહકારી મંડળની સેવાઓનો ઉપયોગ કરવા ઇચ્છુક છે, તે સભ્યપદની જવાબદારીઓ સ્વીકારવાની અને સહકારી મંડળના પેટાનિયમોમાં જણાવેલ અન્ય શરતોને પૂર્ણ કરવા માટે તેમની ઇચ્છા વ્યક્ત કરી શકે છે અને ત્યારબાદ તેને પ્રવેશ આપવામાં આવી શકે. એક સભ્ય તરીકે, જોકે આ શરતને પાત્ર છે કે સહકારી મંડળ અરજદારને તેની સેવાઓ લંબાવવાની સ્થિતિમાં છે અને અરજદાર પહેલેથી જ સમાન અથવા સમાન સેવાઓ પ્રદાન કરતી આ કાયદા હેઠળ નોંધાયેલા સહકારી મંડળીનો સભ્ય નથી.

૨. સભ્યોના પ્રવેશ અને સભ્યપદમાંથી હટાવવાની પ્રક્રિયાને પેટાનિયમોમાં નિર્દિષ્ટ કાર્યવાહી અનુસાર કરવામાં આવશે, ફક્ત કોઈ ચૂંટાયેલા બોર્ડ દ્વારા અથવા સામાન્ય સમિતિ દ્વારા જ્યાં આવા ચૂંટાયેલા બોર્ડ અસ્તિત્વમાં નથી તે સમય માટે.

૩. સભ્ય તરીકે પ્રવેશ મેળવનાર વ્યક્તિ સભ્યપદના હક્કોનો ઉપયોગ કરી શકે છે, જેમાં મત આપવાના અધિકારનો સમાવેશ થાય છે, ફક્ત આવી શરતોની પૂર્તિ પર, જેમણે સમય-સમય પર પેટાધારમાં નિયત કરેલ હોય;

ઠરાવવામાં આવે છે કે જો મતના અધિકારનો ઉપયોગ કરવા માટે લાયક બનતા પહેલા વ્યક્તિ ઓછામાં ઓછા એક વર્ષ માટે સભ્ય હશે;

ઠરાવવામાં આવેલ કે સહકારી મંડળીની નોંધણીના પહેલા વર્ષમાં ઉપરોક્ત પ્રોવિસો પ્રવર્તક સભ્યોને લાગુ નહીં પડે.

૪. આ કાયદામાં કોઈ વ્યક્તિ સમાન સેવાઓ માટે એક કરતા વધુ સહકારી મંડળી માં સભ્ય થવાની અપેક્ષા રાખતી નથી.

પરિશિષ્ટ II:

કંપની અધિનિયમ ૨૦૧૩ મુજબ સભ્યપદ માટેની જોગવાઈઓ

સભ્યોના હક

જ્યારે એકવાર વ્યક્તિ સભ્ય બને છે / તે કાયદાની જોગવાઈઓ અનુસાર સભ્ય બનવાનું બંધ કરે ત્યાં સુધી તે સભ્યના તમામ હકોનો ઉપયોગ કરવાનો હકદાર છે. સભ્યના હક છે:

- તેના શેર ટ્રાન્સફર કરવા માટે;
- કંપનીની સભાઓમાં ઠરાવો પર મત આપવા માટે;
- કંપનીની અસાધારણ સામાન્ય સભા માંગવા અથવા સંયુક્ત આવશ્યકતાઓ માટે;
- સાધારણ સભાની સૂચના મેળવવા માટે;
- સાધારણ સભામાં ભાગ લેવા અને બોલવા માટે;
- સભાઓમાં સૂચિત ઠરાવોમાં સુધારો કરવા માટે;
- જો સભ્ય કોર્પોરેટ સમિતિ હોય તો, તેના વતી સામાન્ય સભાઓમાં ભાગ લેવા અને મત આપવા માટે પ્રતિનિધિની નિમણૂક કરવા માટે;
- કંપનીએ તેના ઠરાવો ફરજિયાત કરવાની જરૂર માટે;
- ડિવિડન્ડના હિસ્સામાં કંપનીના નફાની મજા માણવા માટે;
- ડિરેક્ટર્સની પસંદગી કરવા અને તેમના દ્વારા કંપનીના સંચાલનમાં ભાગ લેવા માટે;
- દમનના કિસ્સામાં રાહત માટે કંપની લો બોર્ડને અરજી કરવી;
- ગેરવહીવટના કિસ્સામાં રાહત માટે કંપની લો બોર્ડને અરજી કરવા માટે; '- કંપનીને સમેટી લેવા માટે કોર્ટમાં અરજી કરવા માટે;
- સમેટી લેવા પર સરપ્લસમાં શેર કરવા માટે; અને
- તેના શેરના સંદર્ભમાં તેમને શેર સર્ટિફિકેટ આપવું.

સભ્યનો મતદાન અધિકાર

a) એવા કિસ્સામાં કે જ્યાં સભ્યપદ ફક્ત વ્યક્તિગત સભ્યનું હોય, મતદાનનો અધિકાર દરેક સભ્યના એકાકી મતના આધારે રહેશે, પછી ભલે ને તે તેના શેરહોલ્ડિંગ અથવા નિર્માતા કંપનીના સમર્થનને ધ્યાનમાં લીધા વગર જ હોય.

b) કોઈ પણ સક્રિય સભ્યને તેમના આશ્રયદાતાના આધારે, દરેક નાણાકીય વર્ષના અંતે કોઈ વધારાના મતની ફાળવણી કરવામાં આવશે નહીં.

c) એવા કિસ્સામાં કે જ્યાં સભ્યપદ ફક્ત નિર્માતા સંસ્થાઓનું બનેલું હોય, અગાઉના વર્ષમાં સંબંધિત સંસ્થાઓ દ્વારા કંપનીના વ્યવસાયિક વ્યવહારમાં ભાગીદારીના આધારે મતદાનના અધિકારની ગણતરી કરી શકાય છે, તે નોંધી રાખો કે તેની નોંધણીના પ્રથમ વર્ષ માટે , શેરહોલ્ડિંગના આધારે મતદાન અધિકારો નક્કી કરવામાં આવશે.

d) એવા કિસ્સામાં કે જ્યારે સભ્યપદ વ્યક્તિઓ અને નિર્માતા સંસ્થાઓનું બનેલું હોય, તો મતદાન અધિકારોની ગણતરી દરેક સભ્યના એકાકી મતના આધારે કરવામાં આવશે.

e) દરેક સક્રિય સભ્ય પાસે ઓછામાં ઓછો એક મત હશે. જો કે નવા પ્રવેશ પામેલા સભ્યોને ઓછામાં ઓછા છ મહિના (અથવા બોર્ડ દ્વારા નિર્ધારિત સમયગાળા માટે) સુધી મતદાનનો અધિકાર હશે નહીં.

સભ્યપદની સમાપ્તિ

નીચેના સંજોગોમાં, સભ્યપદ જપ્ત કરી લેવામાં આવે છે:

★ તેના/તેણીના શેરો ટ્રાન્સફર કરીને. સ્થાનાંતરણના કિસ્સામાં, સ્થાનાંતરણના નામે શેર રજીસ્ટર ન થાય ત્યાં સુધી સ્થાનાંતરિત વ્યક્તિ સભ્ય બનશે;

★ તેના / તેણીના શેર જપ્ત કરીને;

★ માન્ય શરણાગતિ દ્વારા;

★ મૃત્યુ સુધીમાં, પરંતુ જ્યાં સુધી શેર સંક્રમિત ન થાય ત્યાં સુધી, તેની / તેણીની મિલકત શેર પરના કોઈપણ નાણાં માટે હશે;

★ કંપનીએ તેના આર્ટિકલ્સ ઑફ એસોસિએશન હેઠળ તેના હકોની કવાયતમાં તેના શેરોનું વેચાણ કરીને;

★ હુકમનામું અથવા દાવાના સંતોષ સાથે કોર્ટના આદેશ અથવા અન્ય કોઈપણ સક્ષમ ઓથોરિટી દ્વારા શેરો જોડવા અને વેચવાના આદેશ દ્વારા;

★ સત્તાધિકારી મુખાત્યાર દ્વારા તેમના શેરોનો અસ્વીકાર કરીને, ત એક નાદાર તરીકે તેના નિર્ણય પર;

★ ગેરરીતિ અથવા ભૂલના આધારે, સભ્યપદના કરારની મંદી દ્વારા.

હિતોનો સંઘર્ષ

★ નિર્માતા કંપનીના વ્યવસાયથી વિરુદ્ધનો કોઈ વ્યવસાયિક હિત ધરાવતા કોઈપણ વ્યક્તિ, તે કંપનીનો સભ્ય બનશે નહીં.

★ એક સભ્ય, જે કોઈપણ વ્યવસાયિક હિત પ્રાપ્ત કરે છે જે નિર્માતા કંપનીના વ્યવસાયથી વિરુદ્ધનો છે, તે તે કંપનીનો સભ્ય બનવાનું બંધ કરશે અને નિયમો અનુસાર સભ્ય તરીકે દૂર કરવામાં આવશે.

અંત રેખા

મહેરબાની કરીને યાદ કરો કે મોડ્યુલની શરૂઆતમાં, અમારી પાસે બેઝલાઇન હતી જેમાં અમે એફપીઓમાં સભ્યપદ વિશેના કેટલાક મૂળ પ્રશ્નોના જવાબ આપ્યા હતા.

હવે, અપણે આ મોડ્યુલના અંતમાં આવી ગયા છીએ. તેથી, આ શિક્ષણ મોડ્યુલમાંથી પસાર થયા પછી વધારાની સમજને લગતી આપણી જાતને આકારણી કરવા માટે એક અંત રેખા આપવામાં આવે છે.

તેથી, ચાલો મોડ્યુલ પરના આપણા શિક્ષણના આધારે કેટલાક વધુ પ્રશ્નોના જવાબો આપીએ.

૧. એફપીઓમાં સક્રિય સભ્યો કોણ છે?

- -
- -
- -

૨. એફપીઓના આશ્રયદાતા (સેવાઓનો ઉપયોગ) કેવી રીતે સભ્યોનું સૌથી મહત્વપૂર્ણ કાર્ય છે?

- -
- -
- -

૩. સભ્યની ગતિશીલતાના વિવિધ સ્તરો શું છે?

- -
- -
- -

૪. એફપીઓs માં સભ્યની કેન્દ્રિયતા કેવી રીતે જાળવી શકાય?

- -
- -
- -

૫. તમે સભ્યોના સ્તરે અને એફપીઓ સ્તરે ફાયદાઓને કેવી રીતે સંતુલિત કરો છો?

- -
- -
- -

મોડ્યુલમાંથી મુખ્ય ક્રિયાના મુદ્દાઓ

સંસ્થાકીય માળખું અને એફપીઓ નું સભ્યપદ

ચાલો લખીએ કે એફપીઓમાં સભ્યપદ પરના આ મોડ્યુલમાંથી અમારા એફપીઓ માટેના મુખ્ય ક્રિયા બિંદુઓ શું હોઈ શકે.

નોંધ

સભ્ય અને એફપીઓ વચ્ચેના વ્યવહારો

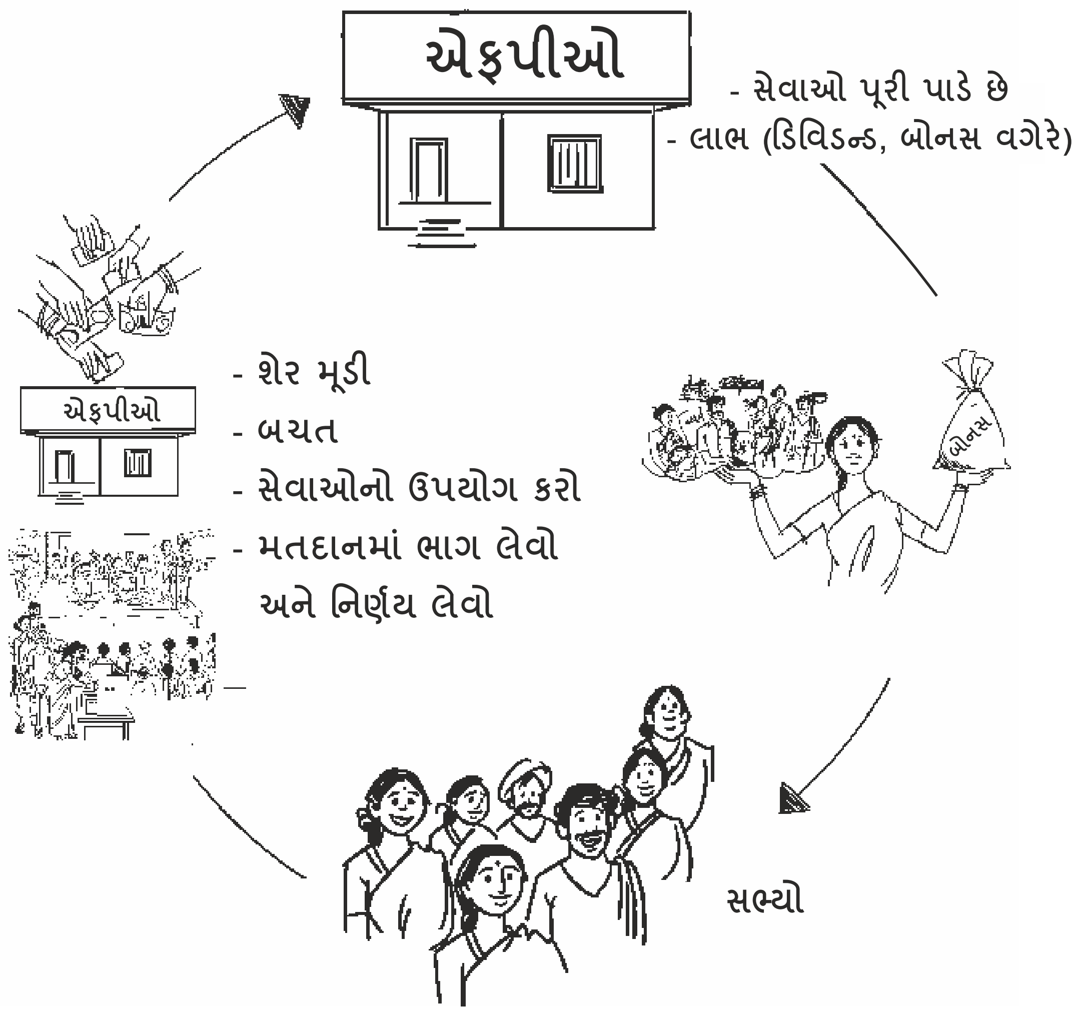

એપીએમએએસ (APMAS) વિશે

એપીએમએએસ (APMAS) એ બિન-નફાકારક રાષ્ટ્રીય સ્તરની સંસાધન સંસ્થા છે, જે મહિલા સ્વસહાય જૂથો (એસએચજી (SHGs)), એસએચજી (SHG) ફેડરેશન, કો-ઓપરેટિવ્સ, ફાર્મર પ્રોડ્યુસર્સ ઓર્ગનાઈઝેશન (એફપીઓ (FPOs)) અને અન્ય સમુદાય આધારિત સંસ્થાઓ (સીબીઓ (CBOs)) જેવી લોકોના સશક્તિકરણ માટે કામગીરી કરે છે.

વિનિમય - એફપીઓમાં સભ્યપદ

એપીએમએએસ (APMAS) દ્વારા પ્રોત્સાહન આપવામાં આવેલું એફપીઓ ઇન્ક્યુબેશન સેન્ટર એફપીઓ (FPOs)અને એફપીઓ (FPO)સાથે ભાગીદારીમાં આ સંસ્થાઓને વ્યવહારુ અને ટકાઉ સાહસોમાં વિકાસ સાધવા માટે ઇન્ક્યુબેશન અને પોષણ સહાય પૂરી પાડવા માટેનું એક માત્ર કેન્દ્ર છે. તે આ સંસ્થાઓને મજબૂત કરવા માટે દ્રષ્ટિકોણ, વૈધાનિક અનુપાલન, વ્યવસ્થાપન, શાસન અને ક્ષમતાના નિર્માણ અને સંસ્થાના વિકાસનેલગતી સેવાઓ પૂરી પાડે છે. તે એફપીઓ (FPOs)ની વ્યાપારી ક્ષમતા વિકસાવવા માટે બિઝનેસ પ્લાનિંગ, નાણાકીય જોડાણો, માર્કેટિંગ અને ટેકનિકલ સહાય જેવી વ્યાપારી વિકાસ માટેનીસેવાઓ પણ પૂરી પાડે છે.

દ્વારા આધારભૂત

DGRV

દ્વારા પ્રકાશિત

BAIF

apmas